Ikt. sz.: MGB-41/18-2/2018.

MGB-7/2018. sz. ülés
(MGB-7/2018-2022. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Mezőgazdasági bizottság**ának
2018. október 1-jén, hétfőn, 9 óra 38 perckor
az Országgyűlés Irodaháza V. emelet 528. számú tanácstermében
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

Napirendi javaslat ***3***

Az ülés résztvevői ***4***

Az ülés megnyitása, a határozatképesség megállapítása, a napirendi javaslat elfogadása ***5***

A genomszerkesztéssel kapcsolatos magyar szabályozás és gyakorlat, valamint a vonatkozó alaptörvényi rendelkezések összhangjának megteremtéséről szóló H/1345. számú határozati javaslat (Tordai Bence (Párbeszéd) képviselő önálló indítványa) (Döntés képviselői indítvány tárgysorozatba vételéről) ***5***

Tordai Bence kérése *5*

Határozathozatal *6*

Tordai Bence szóbeli kiegészítése *6*

Hozzászólások *7*

Tordai Bence viszonválasza *10*

Határozathozatal *11*

Az agrárgazdaság 2016. évi helyzetéről szóló B/1360. számú jelentés (Beszámoló megvitatása) (Beszámolót tárgyaló bizottság) ***12***

Dr. Feldman Zsolt szóbeli kiegészítése *12*

Hozzászólások, kérdések *14*

Dr. Feldman Zsolt reflexiói, válaszai *30*

Határozathozatal *33*

Egyebek ***34***

Az ülés berekesztése ***34***

Napirendi javaslat

1. A genomszerkesztéssel kapcsolatos magyar szabályozás és gyakorlat, valamint a vonatkozó alaptörvényi rendelkezések összhangjának megteremtéséről szóló határozati javaslat (H/1345. szám)
(Tordai Bence (Párbeszéd) képviselő önálló indítványa)
(Döntés képviselői indítvány tárgysorozatba vételéről)

2. Az agrárgazdaság 2016. évi helyzetéről szóló jelentés (B/1360. szám)
(Beszámoló megvitatása a HHSZ 85. § (2) bekezdése alapján és lehetőség szerint a határozathozatal)
(Beszámolót tárgyaló bizottság)

3. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Font Sándor** (Fidesz), a bizottság elnöke
Czerván György (Fidesz), a bizottság alelnöke

Magyar Zoltán (Jobbik), a bizottság alelnöke
Dankó Béla (Fidesz)
Dr. Fazekas Sándor (Fidesz)
Pócs János (Fidesz)
Dr. Apáti István (Jobbik)
Dr. Steinmetz Ádám (Jobbik)

Helyettesítési megbízást adott

Győrffy Balázs (Fidesz) Font Sándornak (Fidesz)
Lázár János (Fidesz) dr. Fazekas Sándornak (Fidesz)
Pócs János (Fidesz) megérkezéséig Czerván Györgynek (Fidesz)

A bizottság titkársága részéről

Horváth Zoltánné bizottsági főmunkatárs

Meghívottak

Hozzászólók

Tordai Bence (Párbeszéd)
Dr. Feldman Zsolt államtitkár (Agrárminisztérium)
Dr. Szalka Éva elnök (Agrárgazdasági Tanács)

Megjelentek

Dr. Varga László (MSZP)
Alexov Lyubomir szerb nemzetiségi szószóló
Ács Sándorné (Tordai Bence szakértője)
Dr. Darvas Béla, a Magyar Ökotoxikológiai Társaság elnöke

(Az ülés kezdetének időpontja: 9 óra 38 perc)

Az ülés megnyitása, a határozatképesség megállapítása, a napirendi javaslat elfogadása

FONT SÁNDOR (Fidesz), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó reggelt kívánok! Köszöntöm a bizottság tagjait, köszöntöm a munkánkat segítő tisztviselőket, köszöntöm mindazokat, akik figyelemmel kísérik bizottságunk nyílt ülését! A napirendtervezetet képviselőtársaim a szokásos módon megkapták. Kérdezem, hogy kérdés, észrevétel van-e a napirendtervezethez. *(Senki nem jelentkezik.)* Amennyiben nincsen, szavazunk róla. Ki az, aki egyetért a napirendtervezettel? Aki igen, kézfeltartással jelezze! *(Szavazás.)* Ez egyhangú. Ezek szerint fogunk haladni.

A genomszerkesztéssel kapcsolatos magyar szabályozás és gyakorlat, valamint a vonatkozó alaptörvényi rendelkezések összhangjának megteremtéséről szóló H/1345. számú határozati javaslat (Tordai Bence (Párbeszéd) képviselő önálló indítványa) (Döntés képviselői indítvány tárgysorozatba vételéről)

Az 1. napirendi pont a genomszerkesztéssel kapcsolatos magyar szabályozással összefüggésben a Tordai Bence képviselőtársunk által benyújtott 1345. számú határozati javaslat. Megadom a szót az előterjesztőnek, Tordai Bence képviselő úrnak.

Tordai Bence kérése

TORDAI BENCE (Párbeszéd) előterjesztő: Köszönöm a szót, elnök úr. Üdvözlöm a bizottság tagjait és minden megjelentet! Mindenekelőtt azt szeretném kérni, illetve kérdezni, hogy lehetővé tennék-e, hogy ebben az ügyben, miután egy rövid felvezetéssel élek, a meghívott szakértők, dr. Darvas Béla címzetes egyetemi tanár, a Magyar Ökotoxikológiai Társaság elnöke, illetve Ács Sándorné környezetmérnök, agrármérnök, környezetvédelmi szakmérnök szóljon néhány szót, hiszen azt gondolom, hogy talán az országban is, de a teremben ülők közül szinte bizonyosan ők foglalkoztak ezekkel az ügyekkel a legtöbbet, és sokkal autentikusabb és hitelesebb lenne, hogyha az ő szavaikkal hallgatnák meg ezt az előterjesztést, illetve ennek a szakmai hátterét. Ezért arra szeretném kérni a bizottságot, hogy szavazza meg nekik, hogy szót kaphassanak az ülésen.

ELNÖK: Ha jól értem, az előterjesztőnek nincs a saját indítványához előterjesztői mondanivalója, hanem ő…

TORDAI BENCE (Párbeszéd) előterjesztő: Ahogy jeleztem, egy rövid felvezetés után átadnám nekik a szót.

ELNÖK: Kérném szépen, hogy tegye meg azt a rövid felvezetést.

TORDAI BENCE (Párbeszéd) előterjesztő: Attól függően tenném meg a felvezetést, hogy tudom, hogy ők folytathatják-e a szakmai részleteket illetően, vagy azt is nekem kellene jól-rosszul elővezetnem.

ELNÖK: Meg szeretném jegyezni, hogy nem egy albizottsági ülésen vagyunk – több albizottságunk működik –, amelyben a frakcióval rendelkező pártok esetlegesen előre bejelentett szakértőinek természetesen helye és felszólalási lehetősége van egy-egy ilyen alkalommal. Ez a bizottsági, főbizottsági ülés, ahol tárgysorozatba vételi eljárás van, és nem egy mély szakmai konferencia. Mindamellett pontosan tudjuk, hogy az előbb említett két személy – akiket, mindkettőjüket személyesen én is jól ismerem – a GMO-Kerekasztal üléscsoport keretén belül rengetegszer ad lehetőséget két bizottságunknak, különösen a Fenntartható fejlődés bizottságának és a Mezőgazdasági bizottságnak, hogy a szakmai véleményét kifejtse.

Határozathozatal

A feltett kérést természetesen megszavaztatom – én nem értek egyet azzal, hogy most a tárgysorozatba vétellel kapcsolatosan szakmai személyeknek kellene álláspontot kifejteniük –, ezért az előterjesztő kérésének megfelelően kérdezem, hogy ki az, aki egyetért azzal, hogy az őáltala jelzett két személy szakértőként megszólalhasson bizottsági ülésükön. Aki ezzel egyetért, kézfeltartással jelezze! *(Szavazás.)* Ez 3 igen. Ki az, aki ezzel nem ért egyet? Az kézfeltartással szintén jelezze! *(Szavazás.)* Ez 6. Bizottságunk nem ért egyet azzal, hogy a tárgysorozatba vételi eljárás keretében szakértő személyek megszólaljanak.

Újra visszaadom a szót az előterjesztőnek.

Tordai Bence szóbeli kiegészítése

TORDAI BENCE (Párbeszéd) előterjesztő: Köszönöm, és sajnálattal veszem tudomásul a bizottság döntését, úgyhogy akkor kénytelen leszek én megindokolni, hogy miért van szükség arra, hogy a génmódosított szervezetekkel, illetve az azokkal kapcsolatos új technológiákkal és az erre vonatkozó szabályozással foglalkoznia kelljen az Országgyűlésnek.

Az elmúlt években új eljárások, az általában genomszerkesztés néven ismeretes eljárások váltak elterjedtté, és az a helyzet, hogy a törvényi szabályozás nem tartotta a lépést ezeknek az új technikáknak a megjelenésével, nem volt teljesen egyértelmű, hogy az ilyen módon létrehozott szervezetek GMO-nak minősülnek-e, hogy a magyar törvényi szabályozás – beleértve az alaptörvényi szabályozást – hatálya alá esnek-e. Ezzel kapcsolatban volt egy szakmai vita, és a kormányalakítás után én úgy láttam, illetve szakértőink is úgy látták, hogy van egy bizonytalanság, illetőleg van egy olyanfajta kísérlet, amely a genomszerkesztést precíziós nemesítés néven megpróbálja elfogadhatóvá tenni, és meggyőzni arról a szakmai, de inkább a laikus közvéleményt, hogy a genomszerkesztéssel létrehozott szervezetek nem minősülnek GMO-nak, és ilyen módon nem vonatkozik rájuk az a szigorú szabályozás, amelyet Magyarország – nagyon helyesen – a kezdetektől fogva fenntart, és amelyet egyébként teljes körű politikai konszenzus övez, beleértve a társadalmi konszenzust is, hiszen tízből kilenc polgártársunk nem szeretné, hogyha Magyarországon termeszthető lenne GMO, és nem szeretne génmódosított növényekből készült élelmiszert látni a tányérján.

Ennek figyelembevételével már a nyár elején elkezdtük azokat a szakmai egyeztetéseket, amelyek céljaink szerint egy akár összpárti konszenzussal előterjesztendő határozati javaslathoz vezethettek volna. Kerestem és több ízben is egyeztettünk Font Sándor úrral, a bizottság elnökével, illetve a bizottság több tagjával, akik akkor azt jelezték, hogy a

leghelyesebb az volna, hogyha megvárnánk az Európai Bíróság ítéletét, amely július 25-én meg is született, és egyértelművé tette, hogy a genomszerkesztéssel létrehozott új szervezetek bizony ugyanúgy GMO-nak minősülnek, és ugyanolyan szabályozás kell hogy vonatkozzon rájuk, követve az elővigyázatossági elveket, mint a régebbi technológiákkal előállított GMO-kra. Ezek után volt egy szakmai konferencia, ahol volt szerencsénk egyeztetni a miniszter úrral, illetve feltenni neki azt a kérdést, hogy mi lesz a kormány lépése mindezek után. A miniszter úr jelezte, hogy ismeri és elfogadja, elfogadják az Európai Bíróság döntését, és készek arra, hogy a magyar joganyagba átültessék az új technológiákkal, genomszerkesztéssel kapcsolatos szabályozás pontosítását, és összhangba hozzák a magyar Alaptörvénnyel, illetve egyértelművé tegyék, hogy ezek a szervezetek szintén GMO-nak minősülnek.

Ez a határozati javaslat tehát, úgy tűnik, hogy politikailag támogatható kellene hogy legyen nemcsak minden felelős magyar politikus, hanem a kormánypárti képviselők részéről is, én tehát azt remélem, hogy ez a mostani előterjesztés, ez a határozati javaslat alkalmas arra, hogy az Országgyűlés megtárgyalja ezt a nagyon fontos témát, rögzítse azt, hogy továbbra is teljes nemzeti konszenzus van Magyarország GMO-mentességét illetően, és felkéri a kormányt arra, hogy összhangban az Európai Bíróság 2018. július 25-ei határozatával pontosítson a magyar jogi szabályozáson, a magyar jogi környezeten annak érdekében, hogy az eddigi magas szintű védelem illethesse meg a továbbiakban is a magyar embereket, illetve hogy megőrizzük a magyar vetőmagkincset, annak a genetikai tisztaságát és a GMO-szennyezettségtől mentes Magyarországot. Azt szeretném tehát kérni a bizottság tisztelt tagjaitól, hogy támogassák a határozati javaslat napirendre vételét, hogy az Országgyűlés plenáris ülésének legyen alkalma erről a fontos és azt hiszem, valóban teljes körű támogatottságot élvező témáról beszélnie és döntenie. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. A bizottsági tagokat kérdezem, kérdés, észrevétel van-e. *(Senki nem jelentkezik.)* Nincs. Akkor át szeretném adni az ülés vezetését az alelnök úrnak, mert szeretnék elmondani néhány gondolatot ezzel az indítvánnyal kapcsolatban.

(Az ülés vezetését Czerván György, a bizottság alelnöke veszi át.)

Hozzászólások

ELNÖK: Tisztelt Bizottság! Az ülés vezetését átveszem, és egyben megadom a szót a bizottság tagjai közül az elnök úrnak.

FONT SÁNDOR (Fidesz): Köszönöm szépen. Mint ahogy jeleztem, szeretnék képviselőként hozzászólni. Valóban, Tordai Bence képviselőtársam a nyáron megkeresett, és úgy, ahogy elmondta, szinte megindokolta, hogy miért nem látjuk értelmét a tárgysorozatba vételnek sem. Egy olyan döntés előtt álltunk, amelyet még nem tudhattunk. A francia Államtanács kezdeményezte ennek a problémának a tisztázását az Európai Bíróság előtt, ez azt jelenti, hogy más országok is élénken figyelték, hogy a genomszerkesztésnek milyen fázisai kerültek már felszínre, és hogy a jelenlegi, aktuális, az Európai Unió által is most már egyre szigorúbb és egyes

tagországok hatáskörébe adott GMO-s törvényi fennállásokat hogyan kell szabályozni az új, megjelent technológia fényében.

Én akkor azt javasoltam képviselőtársamnak, hogy várjuk meg ezt a döntést, mert hogyha netán nemleges, azaz nem tekinti GMO-s szerkesztésű anyagnak a genomszerkesztést, akkor valóban elképzelhető, hogy újra arra az útra kell lépnünk, amely az Unióba való belépésünktől, a 2004-től kezdődő időszakban volt, amikor nem volt még meg az egyes tagállamok döntési joga arra, hogy például tiltsák a GMO-s szaporítóanyagok köztermesztésbe vonását, és ezért egyedi európai bizottsági döntés alapján kellett állandóan kérvényeznünk és állandóan társakat keresnünk a többi tagország tekintetében, hogy velünk együtt szavazzanak, és megkapjuk ezt a tiltó lehetőséget, pontosabban egy koegzisztenciatörvényben szabályoztuk ezt – ez még az MSZP-SZDSZ-kormányzás ideje alatt volt –, amikor nagy nehezen elértük, hogy az együtt-termesztési szabályokba egy olyan feltételsort állítsunk be, amelynek következtében gyakorlatilag a GMO-s növények köztermesztésbe vonása nem lehetséges. Ez volt az az elv, amelyre ön is utalt, hogy ezzel akkor a parlament összes pártja egyetértett, az MSZP hosszas hezitálás után, de Gráf József akkori miniszter úr végső rábólintása segített abban, hogy a konszenzus kialakuljon. Ez azóta is így van, erre is jól utalt ön, remélem, a mostani frakció tekintetében is, bár ilyen vitatéma még nem merült fel a jelenlegi, ’18 óta működő Országgyűlésben, de a nyilatkozatok alapján talán nyugodtan mondhatjuk ezt.

De eközben az Európai Unió tagországaiban jelentős véleményformálás és -átrendeződés következett be. Ausztriával és néhány skandináv országgal szinte az egyedüliek voltunk a GMO-s növénytermesztés tiltásában, mint mondtam, a többség akkor még engedélyezte, és különösen Németország és Franciaország volt az izgalmas, hogy ők hogyan viselkednek, ugye, nagy test nagyon nagy szavazati joggal, befolyással. Angela Merkel kormányzása, első kormányzása alatt történt egy változás, amikor már nem volt nyílt támogatása az ottani GMO-termesztésnek, ő és Nicolas Sarkozy – hogy megemlítsem a francia kormányfőt is, aki ugyanabban az időszakban kormányzott – gyakorlatilag az addigi megengedő szabályozást az adott tagországokban megtiltotta, ellenezte, és ezzel átfordult Európa térképe, többségbe kerültek a GMO-t tiltó országok, pontosabban amelyek közvetlen szabályozással nem értettek egyet a GMO-s szaporítóanyagok köztermesztésbe vonásával. Ez nagy lendületet adott innentől kezdve az európai uniós törvénykezésben, amely végre megengedte azt, amit mi régóta kértünk, hogy ezt bízzuk az adott tagországra. Ne értsék félre, de a migrációs politikával szinte egy az egyben ugyanezt a párhuzamot látom, hogy eleinte még itt küzdünk, nincs semmi szabályozás, mindenki össze-vissza azt tesz, amit akar, és végre elkezd rendeződni a dolog, egy az egyben ez történt – tessék megnézni majd! – a GMO-történetében, európai uniós történetében. Végül két évvel ezelőtt kimondták, hogy az adott tagországok igenis egyedileg dönthetnek arról, hogy ők a GMO-s kérdéshez hogyan viszonyulnak.

Magyarország volt az első ország akkor, amely Fazekas Sándor miniszter úr vezetésével az élére állt ennek az egész harcnak az Európai Unión belül, aki a GMO-partnerséget is megszervezte az európai uniós tagországok vezetőivel, agrárminisztereivel, hogy alkossanak egy külön klubot, az irányunkba pedig azt javasolta, hogy legyen Magyarország az első, amely nemzeti jogszabályba foglalja a GMO-s növényekkel kapcsolatos vélekedésünket, azaz az általános termesztés tiltását. Sőt a miniszter úr

elindította azt a programot is – mert azt tudjuk, hogy a köztermesztést tiltjuk, de az importtermékek esetében az áru szabad áramlása elve miatt ez nem ilyen egyszerű, tehát GMO-s élelmiszertermékek, sőt takarmánytermékek beérkezhetnek az országba, ezt feldolgozva úgy döntött a kormány és az akkori minisztérium –, hogy megpróbáljuk a döntő mértékben szója alapú takarmányt, a GMO-s növényeket és takarmánynövényeket kiváltani hazai termesztésű fehérjenövényekre.

Ez a program jelenleg is tart, és egy rendkívül nehéz és hosszú időszak előtt állunk, de az a lényeg, hogy ha már a növénytermesztésben meg tudtuk oldani a GMO-mentességet, és ebben, mint mondtam, elég markáns intézkedéseket tettünk, és ezek az Európai Unió tagországai közül az egyik legszigorúbb intézkedések – ide szeretnék majd visszatérni, hogy miért nem látjuk értelmét a határozati javaslat tárgysorozatba vételének –, tehát a növénytermesztésben tisztáztuk a kérdést, de az állattenyésztésnél nem tudtuk, mert az áru szabad áramlása miatt a takarmányban még GMO-st is be lehet hozni, be is hoznak az importőrök, a dél-amerikai, argentin, brazil szóját, ami mind GMO-s szója, és ezzel etetnek nagyon sok állatot. Most már szerencsére nagyon sok állattartótelep direkt figyel arra, hogy GMO-s fehérjealappal nem etet, és ők majd kapnak is egy jelzést – ha most jól sikerül a védjegyes és emblémás kérdést tisztázni, mert ez egy másik nagy programja jelenleg a minisztériumnak, hogy milyen egységes védjegyrendszerrel lássuk el az ilyen termékeket –, hogy legyen kiváltsága, különlegessége és piaci vonzó hatása a fogyasztók felé az ilyen termékeket, húskészítményeket előállítóknak.

Jelenleg még nem mindegyik állattartótelep váltotta ki a GMO-s szójáját Magyarországon termelt fehérje-alapanyagú takarmánynövénnyel, de ez majd egy folyamat lesz, amelynek a vége az lesz, ha sikerül a teljes GMO-mentes takarmánymennyiséget is biztosítani, hogy információnk szerint, jelenlegi tudásunk szerint Magyarország lesz az első és ez idáig egyetlen olyan európai uniós ország, amely a növénytermesztésben és az állattenyésztés következtében az élelmiszer-feldolgozás területén is azt mondja, hogy nálunk minden élelmiszer GMO-mentes. Ez egy iszonyú nagy státusz lehet, látva azt, hogy a világon a rendkívül igényes és főleg a fizetőképes országok – ezek nagyon gazdag, nagy GDP-mennyiséggel rendelkező országok – lakói, akik nagyon igényesek erre a kérdésre, hogy GMO-mentes élelmiszert szeretnének enni, ott várhatóan stratégiai helyet fogunk elfoglalni az élelmiszer-exportunkkal, mert mi garantálni tudjuk a GMO-tiszta élelmiszer-termelést.

Az ön által felvetett kérdés teljesen jogos volt addig, amíg az EU Bírósága meg nem hozta a döntést. Hála istennek az EU Bírósága számunkra, szóval a GMO-t általában tiltó országok számára kedvező döntést hozott. Ez nem jelenti azt, hogy a magyar kormány, ezen belül az Agrárminisztérium ne figyelné, hogy vajon milyen szinkronizálást és milyen apró, finom módosítást kell vagy kellene megtenni, hogyha netán másfelé mozdulnának el az érdekek, és az nekünk nem tetszene, mert lazítani szeretnék a GMO-mentes kérdést netán Magyarország felé. Ezért akik ezzel foglalkoznak, nyitott füleket eresztenek ki Európa-szerte és minden más tagország felé, hogy ők hogyan vélekednek ezekről a kérdésekről, de jelenleg nem látunk olyan helyzetet, amely miatt – különösen a nyári bírósági döntés tükrében – azonnal jogszabály-, törvényalkotást vagy jogszabályi módosítást kellene akár rendeleti szinten is megindítani. Ez nem jelenti azt, mint említettem, hogy ne lenne készen az Agrárminisztérium teljes csapata a bármilyen módon lazítani szándékozók elleni védekezésre.

Önmagában tehát maga a nyári európai uniós bírósági döntés eldöntötte ennek a határozati javaslatnak az értelmét. Megjegyzem, hogy ennek a döntésnek természetesen egyenes következménye lett, hogy a géntechnológiai tevékenységről szóló '98. évi XXVII. törvény hatálya alá esik az új típusú, most már GMO-s rendszernek nevezhető új módosítás, módosítások, amiből egyenesen az következik, hogy ezeknek a szervezeteknek a szállítása, behozatala, kivitele, forgalomba hozatala és minden egyebe ugyanúgy engedélyköteles tevékenységnek minősül. Ennél nagyobb védettséget bármilyen jogszabály-módosítással sem tudunk megtenni, ezért én a határozati javaslat tárgysorozatba vételét nem javasolom, nem látom értelmét, és nincs olyan rés a jelenlegi tudásunk szerint, ami miatt bármilyen azonnali jogszabály-módosítást kellene tenni; hogyha lenne ilyen, a magyar agrárkormányzat – amely, mint említettem, erre iszonyú élesen figyel – meg fogja tenni. Én tehát a határozati javaslat elutasítását fogom kezdeményezni. Köszönöm szépen. *(Pócs János megérkezik az ülésre.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen. Az ülés vezetését visszaadom Font elnök úrnak.

(Az ülés vezetését Font Sándor, a bizottság elnöke veszi át.)

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kérdezem, hogy további kérdés, észrevétel van-e. *(Senki nem jelentkezik.)* Amennyiben nincs, akkor az előterjesztőnek adok szót viszonválaszra.

Tordai Bence viszonválasza

TORDAI BENCE (Párbeszéd) előterjesztő: Köszönöm szépen. Érdeklődéssel hallgattam az elnök úr történeti és nemzetközi kitekintését az ügyben, és valóban, ezek a folyamatok nagyjából megnyugtatóak. Ugyanakkor abban mélyen nem értünk egyet, hogy ne lenne szükség a törvényi szabályozás módosítására, tehát legalább a definíciók szintjén be kell vezetni a géntörvénybe is és a Btk.-ba is azt, hogy a genomszerkesztéssel létrehozott szervezetek GMO-nak minősülnek, különben kiskapukat hagyunk. Nem tudom, hogy kinek az érdekében áll ilyen kiskapukat nyitva hagyni, nem tudom, hogy azóta, amióta a Monsantót felvásárolta a Bayer, és a német lobbisták dolgoznak a Fidesz puhításán, azóta vajon ennyire nyitottak lettek-e a kiskapuk nyitva hagyása irányában, merthogy a szép szavakat nagyra értékeljük, de nagyjából a hajunkra tudjuk kenni. Tehát hogyha a kormánypártok valóban elkötelezettek lennének Magyarország GMO-mentességének megőrzése kapcsán, és ezt a törvényi tényállásokban is egyértelműen akarják rögzíteni, akkor biztos, hogy akár a kormánynak, akár az Országgyűlésnek, de valakinek kezdeményeznie kell a két érintett törvény módosítását, pontosítását.

Hogyha a bizottság elutasítja a tárgysorozatba vételt, akkor a Párbeszéd nem lesz rest, és kidolgozza azokat a törvénymódosításokat, amelyeket egyébként a kormánynak volna dolga elkészíteni, de én ezt akkor úgy fogom értékelni, és kénytelen leszek a nyilvánosság előtt is ilyen értelemben nyilatkozni, hogy a kormánypártok nem elkötelezettek, nem mutatnak valódi szándékot az egyértelmű törvényi szabályozás irányába, és ez bizony súlyos kérdéseket vet fel, még egyszer mondom, egy olyan országban, ahol tízből kilenc polgártársunk nem akar génmódosított szervezetekkel találkozni a

tányérján. Úgyhogy kérem szépen a bizottság tagjait, a kormánypártiakat és az ellenzékieket egyaránt, hogy gondolják át a szavazatukat, és legjobb lelkiismeretük szerint tegyék lehetővé az Országgyűlés plenáris ülésének, hogy tárgyalja az itt beterjesztett határozati javaslatot. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. A képviselő úr a képviselői szabadságával élve természetesen bármit megtehet majd a bizottság mostani, akár pró, akár kontra döntését meglátva, de azt azért szeretném megjegyezni, hogy ön is utalt arra, hogy itt a parlamentben GMO-kérdésben az eddigi ciklusokban mindegyik frakció egyértelműen az ellenzés és tiltás álláspontját vette fel, és ez egy kőkemény szakmai kérdés volt. Én bízom abban, hogy ez ezután is így fog maradni, habár ön itt olyan politikai megjegyzéseket tett, a kormány, Németország, német lobbisták és nem tudom milyen szavakat használt, amelyeket én visszautasítok egyelőre, úgy gondolom, hogy ennek semmilyen alapja nincs, és így lesz igazán politikai kérdés, ahogy ön felvetette, és alaptalan vádakat hozott itt fel, egy kőkemény szakmai kérdés így tud igazi politikai kérdéssé válni.

Azt, hogy ön a nyilvánossághoz fordul, és azt fogja majd állítani, hogy a Fidesz és a KDNP nem GMO-ellenes, azt megteheti, de nehéz lesz az elmúlt 14 évnek azt a munkásságát felülírnia a közvélemény előtt, amit a Fidesz és a KDNP tett ebben az ügyben. Egy apróságra felhívnám a figyelmét, az Alaptörvényre, amely az egyik legsúlyosabb vitát okozta a tudósok és a Fidesz frakciója között, a Fidesz frakciója végig az Alaptörvénybe való beemelését szorgalmazta a GMO-kérdésnek, ami végül bele is került, tehát ezt azért nehéz lesz bármilyen jogszabállyal felülírni, és kiskaput látva majd beengedni a mostani genomszerkesztéses eljárással létrejött új termékeket. Én azt gondolom, hogy amíg az Alaptörvény ezt nem módosítja, és elég nagy eséllyel mernék fogadni arra, hogy ezt nem fogjuk módosítani, addig az ebből levezethető jogszabályok egyértelművé teszik, hogy a Fidesz-KDNP-szövetség az egyik legerőteljesebb bástyája a GMO-s szervezetek tiltásának, és mint említettem, felvázoltam azt a folyamatot, hogy itt még nem állunk meg, hanem az élelmiszer-termelés teljes vertikumára ki szeretnénk terjeszteni a GMO-mentességet. Ha ön ezt cáfolni szeretné a közvélekedés előtt, ámbár tegye! Tartok tőle, hogy friss képviselőként önnek még jó nagy a lendülete, de majd idővel tisztázódni fog, hogy mi az, amit lehet, meg mi az, ami lehetetlen.

Határozathozatal

A szavazáshoz érkeztünk, ezért kérdezem, hogy ki az, aki egyetért azzal, hogy tárgysorozatba vegyük Tordai Bence képviselőtársunk H/1345. számon benyújtott határozati javaslatát. Aki igen, az ezt kézfeltartással jelezze! *(Szavazás. – Derültség.)* Nincs ilyen. Megszavaztatom a tartózkodást és az elutasítást is, először a tartózkodást fogom kérdezni. Ki az, aki tartózkodik ennél a szavazásnál? *(Szavazás.)* Jól sejtettem, jobbikos képviselőtársaink 3 tartózkodást jeleztek. Ki az, aki elutasítja? Kézfeltartással kérem ezt jelezni. *(Szavazás.)* Ez 7 nem szavazat. Bizottságunk nem vette tárgysorozatba az előbb említett indítványt.

Köszönöm szépen az előterjesztőnek a jelenlétet. Az 1. napirendi pontot lezárom. *(Az 1. napirendi ponthoz érkezett vendégek távoznak az ülésről.)*

Az agrárgazdaság 2016. évi helyzetéről szóló B/1360. számú jelentés (Beszámoló megvitatása) (Beszámolót tárgyaló bizottság)

2. napirendi pontunkban az agrárgazdaság 2016. évi helyzetéről szóló jelentést fogjuk megtárgyalni, amely B/1360. számon került előterjesztésre. Ha jól láttam, Feldman Zsolt államtitkár úr egy pillanatra már mintha megjelent volna, ezért kérem szépen, hogy hívjuk be Feldman Zsolt államtitkár urat az üléstermünkbe. Szólítanám tehát Feldman Zsolt államtitkár urat *(Dr. Feldman Zsolt megérkezik az ülésre.)*, akit nagy tisztelettel köszöntök, és aki – mint ahogy említettem – az agrárgazdaság 2016. évi helyzetéről szóló B/1360. számú beszámolót fogja előterjeszteni. Megadom a szót az államtitkár úrnak.

Dr. Feldman Zsolt szóbeli kiegészítése

DR. FELDMAN ZSOLT államtitkár (Agrárminisztérium): Köszönöm szépen. Engedjék meg, hogy nagy tisztelettel köszöntsem a bizottság tagjait, és köszönjük a lehetőséget, hogy az agrárgazdasági jelentést itt és most röviden bemutathatjuk. Mellettem ül Szalka Éva, az Agrárgazdasági Tanács elnöke, a tanács kvázi opponense ennek a jelentésnek kötelező módon.

Alapvetően – mint azt a tisztelt bizottság is tudja – mi egy országgyűlési határozat által előírt feladatunknak, de egy jó értelemben vett feladatunknak teszünk eleget, amikor minden évben elkészítjük ezt a jelentést. Lényegében ha valaki belenéz, akkor látja, hogy a jelentés a magyar agráriumra vonatkozó valamennyi olyan lényeges információt, adatot és lényegi elemzést tartalmaz, amely az ágazat helyzetének a megítéléséhez szükséges. Ez lényegében egy teljes kormányzati intézményi bevonás, teljes együttműködés keretében tud megtörténni, és lényegében ennek köszönhető, hogy mindaz, amit agrárgazdasági, agrártársadalmi folyamatról számot lehet adni a 2016. év tekintetében, az itt megtalálható, összevetve a korábbi évvel és a korábbi évekkel is, tehát valós és összevethető információt adva ezekről a folyamatokról; azzal a kitétellel természetesen, hogy amikor ennek a szerkesztése anno, 2017-ben lezárult, akkor ott volt egy szerkesztési zárás, amely lényegében az addig befutott friss információkat tudta tartalmazni. A 2017-es munka során is újult a ’16. évi jelentés, hiszen új köröket vettünk elemzés alá, ilyen egyrészt a mezőgazdasági termelés nemzetközi versenyképességének bemutatása, a hatékonyság és a termelékenység összefüggései, és az agrár-felsőoktatásra is sikerült adekvát információkat beletenni ebbe az anyagba.

Ha nagyon röviden, nem a teljesség igényével természetesen 2016-ra visszaemlékezve megpróbáljuk számba venni az akkori eredményeket, akkor az egyik oldalon az látszik, hogy 2016 sok szempontból kiemelkedő év volt, és ez vonatkozik a makrogazdasági adatokra, de ha visszaemlékszünk a 2016-os szántóföldi növénytermesztési eredményekre, azt gondolom, talán az is sokunkban maradandó emléket jelent. Továbbá talán összességében szintén, ha ágazati szempontból kell értékelnem 2016-ot, több piaci, nemzetközi piaci válság ellenére lényegében stabilan sikerült tartani az állattenyésztés termelését.

Néhány dolgot szeretnék csak az önök számára kiemelni, az egyik oldalon azt, hogy lényegében 2016-ban a mezőgazdaság bruttó hozzáadott értékének a volumene 9,9 százalékkal bővült, ez azt jelentette, hogy az akkori 2,2 százalékos GDP-növekedéshez 0,4 százalékponttal járultunk hozzá. Akkor,

abban az évben a mezőgazdaság folyóalapáron számolt kibocsátása 2619 milliárd forint volt, ami 5,3 százalékkal haladta meg az előző évit, e mögött természetesen egy erős növénytermesztési év volt, de úgy egyébként, hogy az állattenyésztés is növekedni tudott az akkori alacsonyabb termelői árak ellenére is. Fontos az is, hiszen azért termelünk és azért dolgozunk, hogy jövedelmet tudjunk a mezőgazdasági termelők és vállalkozások esetében realizálni, ha visszatekintünk, akkor azt látjuk, hogy ebben az évben lényegében – ez szintén alátámasztja talán a „kiemelkedő év" jelzőt – a nettó vállalkozói jövedelem, természetesen átlagot vonva, de 19,5 százalékkal emelkedett; még egyszer: ez minden ágazatot, mindenféle vállalkozást egybeszámítva, de jól jelzi a tendenciát.

A foglalkoztatás abban az évben is bővült, hiszen 2016-ban, ha a mezőgazdaságot, az erdőgazdaságot, a halgazdálkodást számba veszem, akkor elérte a 217 ezer főt a főállásban, statisztikailag látott foglalkoztatottak száma, ami akkor is egy 6,8 százalékos bővülés volt, és ez csak és kizárólag a főállásúakra vonatkozik, tehát nem a családi önfoglalkoztatással egybeszámolva, de ha azt beleveszem, akkor lényegében körülbelül 440 ezer munkaerőegységnyi foglalkoztatást tudott a mezőgazdaság akkor is produkálni.

Kiemelném még az exportot, hiszen abban az évben, 2016-ban az agrárkivitel értéke lényegében szintén meghaladta a 8 milliárd eurót, ami akkor is egy nagyon erős eredménynek számított, és talán nem lényegtelen, hogy lényegében egy közel 2,9 milliárd eurós külkereskedelmi többletet tudtunk abban az évben produkálni, ami nemzetgazdasági szinten is komolyan értékelhető, hiszen az akkori külkeregyenlegnek ez a 29 százalékát jelentette.

Ha nagyon röviden rátérek az élelmiszeripar helyzetére, akkor az látszott, hogy pozitív tendenciákat láttunk abban az évben ebben a szektorban is. Lényegében ha a foglalkoztatást nézem, akkor egy 143,8 ezer fős foglalkoztatással növelni tudta a foglalkoztatási helyzetét, lényegében a termelést tekintve pedig összességében akkor egy 2880 milliárd forintos termelési értéket tudott produkálni, ami szintén folyóáron és változatlan áron is egy növekedést jelentett.

Közös agrárpolitika keretében működik a mezőgazdaság, ez azt jelenti, hogy ahogy más európai tagállamokban is, itt is egy nagyon komoly támogatási rendszert működtetünk e mögött a magyar mezőgazdasági termelés mögött. Ebben az évben összesen 654,1 milliárd forint került felhasználásra uniós és hazai forrásokból, amihez még nagyon szorosan hozzákapcsolódik, hogy a mezőgazdaságban felhasznált gázolaj utáni jövedékiadó-visszatérítés azért még hozzájön 27,4 milliárd forinttal.

Röviden ezeket a tényszerű folyamatokat, számokat szerettem volna önökkel ismertetni, mindaz, ami ehhez kapcsolódó elemzés, tárgyilagos értékelés, az a jelentésben olvasható. Én abban bízom, és a munkatársaim munkáját ezúton is megköszönve azt gondolom, hogy ilyen mély, részletes, az ágazat valamennyi döntéshozója számára tényszerű hátteret jelentő anyag nincs másik az agráriumban, remélem, hogy ilyen értelemben ez a mostani, még ha időben eltolódva is megtárgyalt helyzetjelentés is hozzájárul a jobb kormányzati és a jobb országgyűlési munkához. Köszönöm szépen a megtisztelő figyelmet.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Elnézést kérve szeretettel köszöntöm az Agrárgazdasági Tanács elnökét, dr. Szalka Éva elnök asszonyt, akit mint opponenst mutatott be Feldman Zsolt államtitkár úr, ezért meg is kérdezem az elnök asszonyt, hogy kíván-e szólni, és hogyha igen, megadom a szót.

DR. SZALKA ÉVA elnök (Agrárgazdasági Tanács): Köszönöm. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Tisztelt Jelenlévők! Az Agrárgazdasági Tanács a 2017. december 7-ei ülésén megvitatta a magyar mezőgazdaságról és élelmiszeriparról szóló jelentést, és pár ajánlással – amit ha az elnök úr kér, akkor elmondok – javasolja, hogy a miniszter úr terjessze a kormány elé. Köszönöm.

ELNÖK: Értem, köszönöm szépen.

A bizottság tagjainak adok szót, mint ahogy ilyenkor szoktuk, megpróbáljuk elemezni a jelentésben leírtakat, a beszámolóban leírtakat, és vagyunk olyan helyzetben, olyan különleges helyzetben, hogy ennek az igen szép, fényes időszaknak, ami az adatokból látszódik, két komoly szereplője a bizottságunk soraiban ül, tehát még a személyes észrevételeiket is hozzátehetik talán, hogy hogyan látták belülről, mi volt a kulcsa, a titka ennek az eredménynek. Megadom a szót kérdés, észrevétel megtételére. *(Jelzésre:)* Igen, Steinmetz Ádám.

Hozzászólások, kérdések

DR. STEINMETZ ÁDÁM (Jobbik): Köszönöm szépen a szót, elnök úr. Tisztelettel köszöntöm az elnök asszonyt és az államtitkár urat! Különösen örülök, hogy szombat után újra kérdést, kérdéseket tehetek fel. Mindenekelőtt szeretném leszögezni, hogy ez egy valóban nagyon hasznos anyag, és köszönettel tartozom mind a magam, mind a munkánkat segítő gazdák nevében is érte; élvezettel tanulmányoztam át, és ehhez szeretnék kérdést feltenni.

Maradva a GMO-nál – az előző napirendi pontunk részben ezt is érintette – ez a Jelentés az agrárgazdaság 2016. évi helyzetéről, csak hogy pontosak legyünk, a 91. és a 296. oldalán foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy a szójadarát, a takarmány fehérjekomponensét jelentő szójadarát főként importból vagyunk kénytelenek biztosítani, és a belföldi gyártású szójadara igen jelentős része, mintegy 85,3 százaléka exportra kerül. Szeretném megkérdezni, mi az oka annak, hogy az itthon megtermelt GMO-mentes szója nem elsősorban a hazai piacon kerül kereskedelmi forgalomba és felhasználásra, még ha ez a teljes volumen, ami 181 ezer tonna, az sem fedné le egyébként a felhasználási igényt. Ehhez kapcsolódóan a másik kérdésem pedig az lenne, hogy mikor leszünk önfenntartóak ebből a takarmányból, tehát ebből a fehérjedús takarmányból.

Kérdezhetek-e tovább, vagy…?

ELNÖK: Persze, igen, összegyűjtenénk a kérdéseket.

DR. STEINMETZ ÁDÁM (Jobbik): Jó, köszönöm.

A következő kérdésem pedig a „Földet a gazdáknak!” program 2016. évre vonatkozó eredményeivel kapcsolatos, ami a jelentés 39. oldalán található, és eszerint 195 870 hektár állami földet adtak el 1,4 millió forint átlagáron. Hiányoltam az összegzésből, de egy számítógép segítségével – ha

már fejszámolásban ez nyilván nem is elvárható, hogy menjen – ez összesen 274 218 millió forint összeg, ami 2016-ban folyhatott be. A kérdésem az lenne ezzel kapcsolatban, hogy ezt a pénzt, ezt a 274,218 milliárd forintot mire fordította a magyar kormány, és ez a bevétel hogyan szolgálta a magyar agrárium érdekeit. Köszönöm szépen, egyelőre ennyi.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Van-e további kérdés, észrevétel? *(Jelzésre:)* Fazekas Sándor!

DR. FAZEKAS SÁNDOR (Fidesz): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Teljesen speciális helyzetben vagyunk itt Czerván György országgyűlési képviselő úrral, hiszen ebben az időszakban a Földművelésügyi Minisztérium vezetésében dolgoztunk, tehát ez az anyag nyilván nem ismeretlen előttünk, a szerkesztésében részt vettünk.

2016 egy rendkívüli év volt, egy rekordév volt a magyar mezőgazdaság történetében, és bízom benne, hogy továbbiak fogják követni; erre garancia az, hogy a magyar termelők, a magyar gazdák tényleg a természeti, gazdasági körülmények adta lehetőségekkel élve a legmagasabb szintet tudták hozni. Akár a foglalkoztatás, a termésátlagok, a technológiai fejlődés ezt a munkát igazolja, illetve illusztrálja.

Konkrétan felvetődött itt már többször a GMO-téma. Én azt javaslom a tisztelt kérdezőknek, hozzászólóknak, hogy érdemesebb ebben alaposabban elmélyedni, ugyanis ennek egy olyan előélete van, egy olyan törvényhozási, társadalmi vita, illetve a gazdák között lefolyt vita előzi meg, amely, azt hiszem, akár egy könyvet is képes megtölteni, és korábbi, mint a 2010-es választási időszak, és az is látszik, hogy mind az alaptörvényi garanciák, mind más törvényi garanciák talán a világon Magyarországon a legerősebbek GMO-vonatkozásban. Nyilván fontos az, hogy ha egyszer ehhez hozzányúlunk vagy ehhez hozzászólunk, akkor kellő körültekintéssel tegyük ezt.

Ami a kérdést illeti – nem tisztem megválaszolni a kérdést a GMO-s szójával kapcsolatban –, ez is egy eléggé bonyolult kérdés, és akár meg is haladja egy ilyen bizottsági ülés kereteit, de mindenképpen hasznos, hogy ez most felvetődik. Azt tudni kell, hogy az egész európai mezőgazdaság, illetve az állattenyésztés importszójára alapozott, ebből a magyar import is egy több százezer tonnás nagyságrendet jelent, tehát ennek a kiváltása nyilvánvalóan nem lehetséges gyakorlatilag egyik napról a másikra, ugyanakkor hozzá kell ehhez kezdeni, illetve más, a belföldön megtermelt GMO-mentes szójához képes alternatív takarmányfajtákat is hadrendbe kell állítani. Én azt javaslom, hogy a tisztelt államtitkár úr majd számoljon be a „Nemzeti Fehérjetakarmány Program" néhány részletéről, hiszen a kormányzat az FM előterjesztésére állást foglalt ebben a kérdésben, és egy közép-, illetve egy hosszú távú kutatási-fejlesztési-termesztési programot hagyott jóvá. Ennek a tükrében látható az, hogy miképpen lehet az importszóját minél jobban visszaszorítani, és a takarmányozásba bevonni a hazai termést, ahol elkezdték ezt, elkezdődött ez a dolog, tehát a termelők, a szójatakarmány-előállítók kapcsán – hiszen az közvetlenül nem alkalmas takarmányozásra, különböző munkafolyamatokat kell elvégezni ahhoz, hogy az állatok el tudják fogyasztani a szóját, tehát ennek az ipari háttere is kezd felállni, és jó pár év alatt ezt meg lehet csinálni. Nyilvánvaló, hogy egyik napról a másikra nem lehet ezt a takarmányt kiváltani, többek között azért, mert Magyarország egyedül lenne, a szomszédok, sőt az élelmiszer-előállításban, a takarmány-előállításban a

konkurenseink is más pályákon mozognak. Kellő körültekintéssel lehet ehhez hozzányúlni.

Itt arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy már korábban is több ilyen szójaprogram volt Magyarországon a 70-es évektől, vagy fehérjenövény-program – inkább így fogalmazok –, és mindegyik megbukott, tehát most nem engedhetjük meg magunknak azt a luxust, hogy Magyarország egy olyan programot vigyen végig, amely valahol félúton megáll. Ezért is lett ez a kormány által elfogadott program kidolgozva, és ez a gyakorlatban is halad előre. Ezzel akartam kiegészíteni az elhangzottakat, köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Van-e további kérdés, észrevétel? *(Jelzésre:)* Apáti István!

DR. APÁTI ISTVÁN (Jobbik): Köszönöm szépen. Tisztelt Államtitkár Úr! Én egy olyan problémára szeretnék fókuszálni, amely már 2016-ban is igen súlyos volt, sőt azelőtt is, tehát ezt akár korábbi jelentések kapcsán is elmondhatták egyébként az akkori bizottság tagjai, 2017-18-ban pedig még súlyosabbá vált, ez pedig a munkaerőhiány problémája. Most nem szeretnék annak a részleteibe belemenni, hogy főleg 2010-et követően legalább 600 ezer honfitársunk hagyta itt ezt az országot, a mi észak-alföldi régiónkat ez különösen érzékenyen érintette, főleg szeretett megyémet, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét, és hogy aztán ennek kapcsán is akár szakmunkás, betanított munkás vagy segédmunkás képesítésű vagy ilyen gyakorlattal rendelkező személyek közül hányan mentek el a környékünkről.

Gyakorlatilag az a helyzet, remélem, hogy ezt az államtitkár úr behatóan ismeri, hogy különösen a zöldség-gyümölcs ágazatban – tehát azért szeretném ezt a szűkítést most itt alkalmazni –, ahol azért a gépesítettségnek vannak bizonyos korlátai, és számos munkafolyamat még mindig nagyon kézimunka-igényes, és valószínűleg a következő évtizedekben is az lesz, munkáskéz gyakorlatilag alig van egy olyan területen, amely néhány évvel ezelőtt még 30 százalék feletti munkanélküliségi rátákkal küzdött. Különösen igaz ez a Csengeri és a Mátészalkai járás környékére, de tulajdonképpen a Nyíregyházi járást kivéve valamennyi Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásra, de szinte az összes megyére – tehát én most csak egy természetes elfogultság miatt beszélek főleg Szabolcs megyéről, de ez nem azt jelenti, hogy máshol meg rendben van, nincs rendben ez a történet –, Budapest, valamint Borsod megye mellett Szabolcs megyében okozza, főleg a mezőgazdaságban a legnagyobb problémát a munkaerőhiány. Ennek nemcsak az elvándorlás, a kivándorlás és a még ebben a munkában edződött, szocializálódott generáció kiöregedése, nyugdíjba vonulása mondjuk a két fő oka, hanem az egyik legsúlyosabb oka, a fő oka a közmunka katasztrofális megszervezése.

Szeretném előrebocsátani ezúttal is, hogy nehogy plenáris vagy akár jelen bizottsági ülés után belekapaszkodjanak a szavaimba, és olyan értelmezéseket adjanak neki, amiket én nem mondtam, meg nem is gondolok, én nem azt állítom, hogy amit most mondani fogok, az az összes közmunkásra meg az összes közmunkaszervezőre egyöntetűleg igaz…

ELNÖK: Csak óvatosan ezekkel a mondatokkal! *(Derültség.)*

DR. APÁTI ISTVÁN (Jobbik): …, tehát óvatosan beszélek, megtanultam ennek a fontosságát, a saját káromon is olykor-olykor –, de nagyon jelentős

részükre viszont igaz, hogy bár tudom azt, hogy jelen pillanatban megvannak elvileg a jogszabályi keretei annak, hogy akár egy állandó, egy hosszabb távú munkaviszony, akár főleg az idénymunka, szezonmunka időtartamára közmunkás elmenjen fizetés nélküli szabadságra, és amikor véget ért a foglalkoztatása a parasztgazdaságnál, a gazdánál, a kis és közepes családi gazdaságnál, akkor a közmunkajogviszony jogfolytonossága meg nem szakadván visszamehet, és folytathatja a közmunkát, csak az a helyzet, hogy ez így elméletileg nagyon szép, de a gyakorlatban szinte sehol nem működik, ennek a gyakorlati lebonyolításában vannak az okai.

A szokásos emberi tényezők, akár a közmunkaszervezők konfliktuskerülő magatartása, mert azzal a közeggel és azzal a társadalmi réteggel, amely itt nagy számban előfordul, inkább nem szívesen konfrontálódnak, főleg olyanok, akik az adott településen laknak, és adott esetben a munkaidő után szembesülhetnek népes családok komoly haragjával, hogyha nem úgy osztják be őket közmunkára, ahogy azt ők elvárják. Másrészt a közmunkán a munka minősége sajnos sok esetben megkérdőjelezhető, és könnyebb azért az egyébként nagyon nyomorúságos 52 ezer forintért majdnem semmit nem csinálni, a vizet gereblyézni vagy támasztani a lapátot – tisztelet a kivételnek, megint nem mindenkiről beszélek, de nagyon gyakori, csak végig kell menni azokon a megyéken, azokon a településeken, ahol sok közmunkás dolgozik, hogy milyen a munkamorál. Nagyon komoly gondok vannak vele. Könnyebb ott valahogy ellenni, meg különböző szociális és családtámogatásokkal együtt egy, az adott színvonalra berendezkedett módon megélni, mint akár kétszer-háromszor annyit keresni egy parasztgazdánál, csak ott nagyon keményen kell ám dolgozni. Épp emiatt akár az emléknap kapcsán, akár egyébként a múlt héten egy szóbeli kérdés keretében ezt a témát igyekszem folyamatosan napirenden tartani, fogom is egyébként.

Farkas Sándor végre mondott olyat, ami talán a megoldás irányába mutat, hogy olyan gondolkodás indult el a kormányzaton belül, hogy napi 2 ezer forint álláskeresési juttatást kívánnának folyósítani azoknak a személyeknek, akik legalább 14 vagy 15 nap – nem emlékszem pontosan, a kettő közül melyik a jó szám –, tehát aki mondjuk legalább 15 napot, 15 nap szezonmunkát, idénymunkát végez egy gazdánál, az olyan 2 ezer forintos juttatást kap, tulajdonképpen ez az 52 ezer forint átlag 20-22 munkanapra visszaosztott része, tehát ha úgy tetszik, egyébként ez egy jó irány is lehet, hiszen – nem akarom túlzottan ekézni önöket a probléma megléte miatt, bár egyébként megtehetném, mert ennek szavazatmaximalizálási okai vannak, nem mernek, nem akarnak… *(Dr. Fazekas Sándor: Nem ijedünk meg az ekézésről, csak nyugodtan, csak nyugodtan! – Derültség.)* Jó, jó. …Nem akarnak konfrontálódni azzal a réteggel, amelynek a szavazataira tömegesen számíthatnak ennek a rétegnek a könnyű meggyőzhetősége okán. Csak az a helyzet, hogy ott, ahol a munkanélküliség a legnagyobb, ott gyakorlatilag nincsen munkáskéz, és ott tartunk, tisztelt államtitkár úr, hogy nagyon rövid időn belül, talán a következő szezonban megérhetjük azt, hogy nem lehet majd leszedni a gyümölcsöt, nem lehet betakarítani a zöldséget, nem lehet betakarítást végezni, mert egész egyszerűen nem lesz, aki azt elvégezze. És az a helyzet, hogy megfordult a világ, mert korábban – egyébként nagyon helytelenül – voltak olyan munkáltatók, megint nem mindegyik, csak egy részük, akik úgy gondolták a mezőgazdaságban is meg máshol is, hogyha konfliktus alakult ki a munkáltató és a munkavállaló között, hogy nyugodtan lehet menni, mert tíz másik ember áll a helyedre, ismertük ezeket a felelőtlen

kijelentéseket. Most megfordult a világ, most a munkavállaló diktálja a tempót – ez egy másik véglet, egyik sem jó, hozzáteszem –, és ott tartunk, tisztelt hölgyeim és uraim, hogy ha egy szezonmunkán belül nem a nekik megfelelő személyi összetételű brigádba osztjuk be őt, akkor 11 órakor vagy 9 órakor, 1 órakor szeretne távozni, és azt mondja, hogy nem dolgozik, úgysem tudunk mit csinálni, általános probléma ez, mert nincs munkáskéz. Ilyen módon a munkabérterhek is növekednek, ami nem lenne baj, hogy az emberek többet keresnek, mert elvileg ez egy fontos cél, csak az a helyzet, hogy a jelen felvásárlási árak azért a munkabérek növelését igen-igen korlátozottan teszik lehetővé, vagy egyenesen lehetetlenné teszik. Tehát miből adjon több fizetést, több munkabért a paraszt, hogyha 18 forint meg 16 forint a léalma ára, meg mondjuk 60 forint az étkezési alma, amiben haszonkulcs alig van, de mondhatnék más gyümölcsfajtákat, más zöldségfajtákat is.

Emiatt én azt javaslom önöknek, hogy gondolkozzunk abba az irányba is, hogy az ilyen pluszjuttatáson kívül – mert ez egy ösztönző elem, ugye – a kötelező elemeket is szíveskedjenek elővenni, bár ez konfliktusokkal jár az önök által nagyon fontosnak tartott, nagyon fontos szavazóbázisnak tartott közmunkások irányába. Én azt mondom, hogy nem vagyunk ellene, hogy kapjanak ilyen pluszjuttatást, ez egy jó irány lehet, de csak akkor, hogyha végre nemcsak leírjuk, hanem alkalmazzuk is, vagy akár szigorúbban leírjuk, hogy ha viszont a számára felajánlott, ilyen értelemben piaci alapú munkalehetőséget – tehát valóban út a munka világába, ahol egyébként sokkal, de sokkal többet keresne, mint közmunkán – nem fogadja el, akkor rendkívül súlyos szankciókra számíthat bizonyos ellátásmegvonások kapcsán. Plusz ha kedvezünk a közmunkásoknak – kedvezzünk, nem vagyunk ellene –, akkor legyenek kedvesek kedvezni a parasztoknak is, a kis és közepes méretű gazdaságokra gondolok, a kisparasztságra és a középparasztságra, akkor akár a napijegy, akár bármilyen egyéb típusú közteher mértékén szíveskedjenek csökkenteni! Tehát hogyha a munkavállalók ilyen értelemben pluszsegítséget kapnak, akkor részesüljön tehercsökkentésben a parasztság is, szerintem ez így lenne kerek. De higgyék azt el nekem, hogy ha csak az ösztönző elemet fogják erősíteni, és a kötelező erő nem lesz benne – főleg így aztán már végképp nagyon korrekt a dolog, hogy még napi 2 ezer forintot is kapnak –, akkor majd 2019-ben, ’20-ban, 21-ben, ’22-ben ugyanitt fogunk ülni, és valamelyik ellenzéki képviselőtől ugyanezeket a szavakat fogják hallani, vagy ugyanezek a mondatok fognak majd elhangozni, mert nem fogják tudni megoldani a problémákat.

Az lenne még a másik fő probléma, hogy a parasztságnak a még aktív generációja gyakorlatilag most már nyugdíjas korú, és fizikailag, egészségileg olyan állapotban van, hogy nagyon-nagyon rövid ideig képes a családi gazdaságoknak az üzemeltetésére. A fiatalok sajnos nagyon kis hányadban akarják ezt a nagyon nemes hivatást átvenni, mert egész egyszerűen nem kifizetődő sajnos. Hogyha végképp még időnap előtt, még ezt megelőzően, hogy nyugdíjba megy ez a generáció, kinyírják a parasztságot azzal, hogy nincs, nem lesz munkáskéz, akkor megkérdezem, hogy egyébként ha a vidék még talán legnagyobb vagy egyik legnagyobb munkahelyteremtői megszűnnek, akkor mi lesz azokkal a környékekkel, mi lesz azokkal a vidékekkel, ahol az ipar gyakorlatilag alig van jelen, még a mezőgazdaságra települt feldolgozóipar lehetőségei sincsenek kiaknázva, akkor vajon ki fog munkát adni, és mi lesz ezekkel a vidékekkel, hogyha tényleg mindenki visszaszorul a közmunkába? Tehát egy aranybányán ülnénk egyébként, mert

ki lehetne alakítani azt a megoldást, hogy jó lenne a közmunkásnak, mert emberhez méltó életet, méltóbb életet élhetne, végre kiemelkedhetne, tényleg egy elégedett és büszke ember lehetne, aki nem kényszerül csak és kizárólag, vagy nincs rászorulva a közmunkára, a parasztgazda munkáskézhez jutna, és az államnak sem kellene a közmunkába több százmilliárdokat pumpálni évente, mert ezek az emberek végre visszataláltak a szó szoros értelmében a munka világába.

Tehát csak ennyire egyszerűen kellene ezt így végiggondolni, és én ezeket az ösztönzéseket, illetve kötelezéseket és a parasztság számára a könnyítéseket javaslom a jövőt illetően. Köszönöm szépen, hogy meghallgattak.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Apáti István hozzászólására azért szeretnék röviden reflektálni, mert egy nagyon speciális kérdés felé ment el, ugyan itt az agrárgazdasági jelentést tárgyaljuk, és ez egy kőkemény munkaügyet érintő terület. *(Dr. Apáti István: Nem lehet különválasztani!)* Ezért arra teszek javaslatot – itt ül Pócs János, az albizottság elnöke, a Kertészeti albizottság elnöke, amely talán a legjobban érintett a kézimunkaerő igénye kapcsán –, hogy egy olyan albizottsági ülésen kellene szakmailag ezt a kérdést kitárgyalni, amelyre, ha tehetek javaslatot is, de ezt majd úgyis eldönti az elnök úr az albizottsági ülés meghirdetésekor, meghívják mondjuk akár Bodó Sándor foglalkoztatásért felelős államtitkár urat a Pénzügyminisztérium részéről, Hoffmann Imrét, a Belügyminisztérium helyettes államtitkárát, aki a közmunkaprogramért felelős ezen a területen, és netán ha az agrártárca is képviseltetné magát rajta mint elszenvedők, akik ezt a munkaerőt keresik, tehát így összehangoltan, a három minisztériumból érkező államtitkárral, helyettes államtitkárral együttesen lenne jó véleményem szerint ezt az ülést megtartani. Mert azokat a felvetéseket, amelyeket, képviselőtársam, elmondtál, azokat ismerjük mi is, a bőrünkön érezzük, testközelből látjuk, de hála istennek a kormányzat is, nem véletlen, hogy egy-egy mondat egy-egy kormányzati szereplő részéről már utal arra, hogy itt valami elmozdulásnak kell lennie, még fel kell tárnunk a tartalékot, aki a kétkezi munka világába bevonható ezeken az érintett foglalkoztatási területeken.

Ne fessünk rózsaszín képet, nem egyszerű munkáról lesz szó, tehát ez nem egy villanykapcsoló, hogy felkapcsolom, világít, lekapcsolom, már nem világít, ennél egy kicsit bonyolultabb a helyzet. Megjegyzem, hogy 2010-ben – talán csak Magyar Zoltán van itt, aki ezekre az óidőkre emlékezhet a Jobbik-frakcióból – ebben a bizottságban is a munkanélküliség problémáját vetette fel ellenzéki képviselőtársaink sokasága, hogy borzasztó, ami van, hogy a kormány tegyen valamit, merthogy tönkremennek családok a munkanélküliség helyzete miatt. Hát, a kormány tett valamit, most pedig azért vádolnak bennünket, hogy nincs munkaerő. Szóval értjük mi, hogy a helyzet mást kíván most az ellenzék részéről, de azért reméljük, hogy azt a folyamatot is látták, amikor a munkanélküliséget megoldottuk *(Dr. Apáti István: Ügyes! Ügyes!)*, és most teljes foglalkoztatottság van, ahogy azt a miniszterelnök javasolta és mondta is, hogy az ő kormányzása alatt ezt tűzi ki a magyar társadalomban egy célként, hogy teljes foglalkoztatottság legyen. Ez jogi értelemben azt jelenti, akik értenek ehhez a világhoz, azok tudják, hogy ez körülbelül 2-3 százalékos munkanélküliség, mert a fluktuáció miatt mindig van 2-3 százalék éppen nem foglalkoztatotti kör, de ezt gyakorlatilag teljes foglalkoztatottságnak lehet tekinteni.

Ne értse félre, értem én azt, hogy sajnáljuk, de néha azok a családok meg örülnek is, amelyeknek egy hozzátartozójuk külföldön van, és netán apanázsként haza is tudnak juttatni valamit az ottani keresményükből. Tehát van, akinek hiányzik, de van, akinek meg jól jön az, és egyszerűen él az Európai Unió adta lehetőségével, a határon túllépve is a foglalkoztatás lehetőségével. *(Magyar Zoltán: Na! Na!)* Én ezt azért merem mondani, mert itt most hárman-négyen vagyunk olyan képviselők, akik az Európai Unióhoz való csatlakozáskor is képviselők voltunk már, amikor az egyik kőkemény magyar feltétel az volt, hogy nyissák meg a határokat, mert nem akarták, a nyugat-európai országok nagyon féltek a foglalkoztatástól a kelet-európai országokból érkező munkaerő tekintetében, és az egyik kőkemény feltételünk az volt, hogy nyissák meg és bontsák le a határokat. Ezt akartuk, az egész társadalom ezt akarta akkor. Ez a jogi lehetőség megteremtődött. Most ebben lehet, mondom, nagy vita, hogy mennyien mentek el, és jó-e, hogy elmentek, vagy csak élnek a jogi lehetőséggel, amit mi kértünk, a magyar állam kért, de a társadalom igénye szerint kérte ezt a lehetőséget. De hadd jegyezzem meg, hogy tartok tőle, hogy nem azok mentek el az ön által említett létszámban Nyugatra dolgozni, akik innen, a magyar mezőgazdasági foglalkoztatásból hiányoznak, nekem azért ez az érzésem. Úgyhogy ezért mondtam, hogy egy kicsit bonyolultabb ez a foglalkoztatottsági kérdés, de a helyzet előállt: kevés a hadra fogható kézimunkaerő a mezőgazdaságban, én ezt így tudom összefoglalni, kevés a hadra fogható – ezt a jelzőt mindig odateszem: hadra fogható – munkaerő a magyar mezőgazdaságban.

Elnézést, hogy ezt közbevetettem, hogy ne nyissuk ki tovább a foglalkoztatási kérdést, talán már magam is túlmentem az általam gondolt időkereten, de megkérném majd az albizottságunk elnökét, hogy ezzel kapcsolatosan kezdeményezzen egy ülést. Egyébként is szólásra jelentkezett Pócs János, úgyhogy megadom neki a szót.

PÓCS JÁNOS (Fidesz): Köszönöm szépen, elnök úr. Mindenféleképp, Mártonffy Bélával már egyeztettünk, hogy a kertészet és a foglalkoztatás terén egy ilyen albizottsági ülést szeretnénk összehívni, amelyre az érintett személyeket meg fogjuk hívni.

Elnök úr, én úgy gondolom, hogy egy picit azért időzni kell Apáti István megjegyzésénél, illetve a megszólalása miatt két oknál fogva: az egyik, hogy azért mégiscsak felháborító, hogy a parlament elé került egy nemes ügy, a földművesek emléknapja, és ön ott ugyanezt a demagógiát vitte be, és méltatlanná tette az ülést. *(Dr. Apáti István: Jaj, istenem!)* Ha engedi, befejezném.

A másik dolog, amit szeretnék kiemelni, és ezzel tisztelettel kérem az államtitkár urat, hogy még csak véletlen se vegye komolyan az itt elhangzottakat Apáti István képviselő úr részéről, mert akkor elkövetjük azt a hibát, amit a Jobbik és Apáti István elkövet, hogy belesüllyed a 2009-es agyagba, és nem bír belőle kimozdulni. Képviselő úr, ön nem is veszi észre, az, amiről ön beszél, az a demagógia, az darálta le önöket *(Dr. Apáti István: Ugyan már!)*, nem Orbán Viktor darálta le önöket, ez a demagógia, hogy nem tudnak 2008 és 2009-ből kimozdulni. *(Dr. Apáti István közbeszól.)* Képviselő úr, tessék már visszagondolni! 2007-ben, 2008-ban, 2009-ben arról beszéltünk, hogy az embereknek mindegy, mindegy, ha 40-50 ezer forintot is keresnek a közmunkaprogramban, csak legyen már valamilyen munkahelyük, ma pedig ott tartunk, hogy 70 ezer új munkahely jött létre, 70 ezer új

munkahely jött létre *(Dr. Apáti István közbeszól.)*, és a Jászságban, a Jászságban és a mezőgazdaságban országos szinten, a Jászságban 7500 munkavállaló hiányzik, annyi munkahelyet hoztunk létre. Akkor miről beszél, hogy azért mennek el az emberek, mert nincs a közmunkában...? Nem a közmunkában kell elhelyezkedni, a munkahelyek világában! A közmunka... *(Dr. Apáti István: Erről beszélek!)* A közmunka egy állomás volt, a közmunka egy állomás volt, megnyitottuk a lehetőséget az embereknek, hogy a közmunka világából elhelyezkedjenek a mezőgazdaságban a főállású munkahelyeken, ahol most összesen 50-60-70 ezer ember hiányzik, annyi munkahelyet teremtettünk. Több munkahelyet teremtettünk, mint amennyi munkavállaló van.

És, könyörgöm, ön arról beszél, hogy a közmunkás, az legyen egy kiemelkedő, büszke ember? Hát, ön visszafele halad a ranglétrán. Hát, a közmunkásnak nem kell egy kiemelkedő, büszke embernek lennie. Arra kell büszkének lenni, hogy valaki létrehozott, élve a pályázati lehetőséggel, egy új családi gazdaságot, vagy részese egy olyan munkahelynek, ahol egyébként 200-500 ezer forintig keresnek emberek, ahhoz képest, hogy ön az 57 ezer forintnál beragadt az iszapba. Nem 57 ezer forintot kell keresni! *(Dr. Apáti István: Nem értette, amit mondtam.)* Nem 57 ezer forintot kell keresni! *(Dr. Apáti István: Nem ezt mondtam!)* Ezek a cégek... *(Dr. Apáti István: Nem ezt mondtam!)*

ELNÖK: Egy pillanat, képviselő úr! Azt kérném szépen, hogy talán ezt kellene majd megvitatni a kertészeti albizottsági ülésen. *(Dr. Apáti István: Jó, de ha már itt személyeskedésbe belemegyünk, én is szeretnék szólni!)* Rendben van, de itt egy sorrendiséget is kell tartanom, és Magyar Zoltánnak fogok majd szót adni Pócs János után, és, kérem, térjünk vissza az agrárgazdasági jelentés tartalmához.

PÓCS JÁNOS (Fidesz): Egy dolgot szeretnék még kérni, elnök úr, a Mezőgazdasági bizottság tagjaként: hogy a képviselő úr tartózkodjon a folyamatos „paraszt”-ozástól, majd nézze vissza a szó szerinti jegyzőkönyvben, hogy a „paraszt” szót hányszor használta! Ha ön méltó akar lenni a Mezőgazdasági bizottsághoz és a mezőgazdaságból élő emberek megtiszteltetésére *(Dr. Apáti István: Atyaúristen!)*, akkor legyen szíves a „földműves” vagy a „gazdálkodó” szót használni! Köszönöm, elnök úr. *(Dr. Apáti István: Nagyon gyenge volt! Egyre rosszabb!)*

ELNÖK: Magyar Zoltánnak adok szót.

MAGYAR ZOLTÁN (Jobbik), a bizottság alelnöke: Köszönöm, elnök úr. Köszönöm az államtitkár úrnak és elnök, dékán asszonynak is a megjelenést. Nagyon hasznos az idén tárgyalt 2016-os beszámoló is, minden évben érdekes olvasmány, őszintén mondom, és hogyha az ember lefejti róla a szokásos politikai lózungokat, akkor hasznos anyag, és tudom, hogy mennyien dolgoztak vele, és milyen sok területről, tehát ennek mindenképp örülök, amikor idekerül; annak meg különösen, hogyha kiegészül olyan szempontokkal és olyan egységekkel, amelyeket korábban hiányoltunk belőle, az államtitkár is megemlített három olyat, amelyet az elmúlt években sokszor kiemeltünk, hogy miért nem tartalmazza. Az egyik a versenyképesség kérdésköre, ráadásul ez nemzetközi környezetbe ültetve. A hatékonyságmérés

valóban egy fontos és nélkülözhetetlen része kell hogy legyen a jövőben is egy-egy ilyen beszámolónak, itt is nagyon sok érdekes megállapítást találtunk. Az agrár-felsőoktatás helyzetéről is készült egy rész a beszámolóban, aminek szintén nagyon örülök, ráadásul a 2016. év pont ezen intézmények egyik legbizonytalanabb, legsötétebb időszaka volt; a beszámoló erre értelemszerűen nem tér ki, de örülök, hogy van annyira fontos ez a terület, hogy ebben a beszámolóban most nagyobb hangsúlyt kapott.

Ha már a GMO szóba került, én értem Fazekas Sándornak a közbevetését, hogy egyik napról a másikra nem lehet megoldani ezt a kérdéskört, hogy a takarmányok hazánkban ugyanúgy GMO-mentesek legyenek, mint a vetőmagok, de ha minden évben csak ez a mondat hangzik el itt a bizottsági ülésen néhányszor, azzal nem leszünk előrébb. Itt tehát azért a fehérjeprogramnak a működése és annak a hatékonysága, az elért eredmények messze elmaradnak attól, amit itt folyamatosan vállaltak akár az Országgyűlésben feltett kérdésekre adott válaszokban.

A 2016-os beszámoló kapcsán nem hagyhatjuk ki a kedvenc témáinkat, mondhatom így, a földprivatizációnak a kérdését, és nem akarok belemenni abba az ideológiai különbségbe, ami megvan közöttünk e tekintetben – ez is egy friss dolog, mert ellenzékből még önök voltak a leghangosabbak, hogy az államnak növelnie kell a földvagyonát és a szerepét a birtokpolitikában és a magyar vidéken, és valami elképesztő, 180 fokos fordulattal azután elkezdték privatizálni ezeket a földeket, tehát erre most nem térnék ki –, de arra mindenképpen kíváncsi lennék, hogy hogyan értékelik, mert a beszámoló itt nagyon szegényesen fogalmaz, hogy a földprivatizációnak milyen kézzelfogható, akár hatékonyságnövelési, akár munkaerő-növekményi végeredménye lett; akár csak, ahogy már kollégám, Steinmetz Ádám feltette, hogy a források miként lettek felhasználva, mert mi eddig úgy tapasztaltuk, hogy ez a hatalmas mennyiségű forrás gyakorlatilag ki lett szívva az agráriumból és a magyar vidékből, és egyáltalán nem olyan célokra lett elköltve, amelyek ezen szereplők számára hasznosak vagy értékelhetőek lennének.

2016, akkor már hatodik éve kormányoztak, és itt is volt egy komoly vállalás az EU-s források tekintetében, hogy azon a nagyon torz aránytalanságon, ami 2004 óta kialakult az EU-s források felhasználásával kapcsolatban, azaz hogy a források legnagyobb részét a legtehetősebb agrárvállalkozások viszik el – és itt most a terület alapút le is számolom, hiszen az más logika alapján működik, hanem kifejezetten a fejlesztési forrásokra gondolok –, ezen az arányon miért nem sikerült változtatni? Hiszen itt is komoly vállalások és ígéretek voltak, hogy a kisebb és a közepes családi gazdaságok fogják tudni nagyobb arányban felhasználni ezeket az összegeket. Ráadásul most már 2018 második fele lévén elmondhatjuk, hogy valószínűleg majd ha 2020-ban tárgyaljuk az idei évet, akkor sem lesznek sokkal kellemesebbek ezek a számok. Azt hiszem tehát, hogy a kormány politikája ezen a területen is egyértelműen megbukott.

A 2016-os jelentésből az is kisejlik, ha az ember tud a sorok között olvasni, hogy bizony azért a szövetkezeti rendszer hiánya, annak jogszabályi és forrásbeli hiánya komoly nyomot hagyott a magyar agráriumban és a magyar vidéken. Szeretném, ha megnyugtató szavakat hallanánk azzal kapcsolatban, hogy itt elindul valamiféle pozitív változás, hogy két év múlva ne kelljen majd ugyanerről beszélgetnünk.

Szintén jó lett volna, hogyha tartalmazná a beszámoló azokat a hiányosságokat, amelyek a korábbi kormányzati ígéretekben megjelentek. Gondolok itt a nemzeti öntözési rendszerre – vagy nem tudom, akkor éppen milyen szót használtak rá –, mert azt hiszem, hogy a hatékonyság és a versenyképesség mérésénél ez egy fontos megállapítás lenne, hogy bizony egy országos, nemzeti öntözésfejlesztés nélkül érdemi előrelépések e tekintetben nagyon nehezen elképzelhetőek, hiszen ez a termésbiztonságot és ezen keresztül a jövedelembiztonságot is jelentősen befolyásolhatná, növelhetné.

2016-ban komoly gondot okozott – és a beszámoló ebben is nagyon óvatosan fogalmaz – az agráriumban a szerződéses jogviszonyoknak a..., azt nem mondom, hogy nem megléte, de legalábbis semmiképpen nem a termelők védelmét szolgáló jogviszonyoknak a hiánya. *(Sic!)* Ez, azt hiszem, hogy nagyon sok, főként kisebb termelőnek jelentett gondot 2016-ban is, és jelent a mai napig. A HNT-nél tapasztaltunk egy jogszabályváltozást, de az idei évre az is kiderült, hogy az gyakorlatilag inkább kárára vált, ha mondhatom ezt, a termelőknek, mint előnyére, átfogóan az agráriumot érintően pedig ilyen pozitív változásokról nem tudunk beszámolni.

Általánosságban elmondható az egész beszámoló szellemiségéről, hogy azt a szerintem szűklátókörű világképet vagy hazai képet erősíti, mint hogyha egy agrárbeszámolónak kizárólag arról a 15 ezer családról kellene szólnia, amelyek szoros értelemben véve főállásban és jól megélnek a magyar agráriumból. Mindig hiányolom azt, hogy azokról a milliókról is beszéljünk, akik a magyar vidéken, a magyar agrárkörnyezet közepén élnek, és mégsem részesülnek igazából az agrárium javaiból. Mondom ezt arra hivatkozva is, hogy csak a legszűkebb értelemben véve ezen európai uniós ciklusban 700 milliárd forint környéki összeg biztosan elköltésre került ilyen célokra, és akkor ebben még számtalan egyéb láb benn sincsen, amit szintén nevezhetnénk vidékfejlesztésnek. És ilyen brutális összeg mellett, azt hiszem, jogosan tesszük fel a kérdést, hogy hogyan maradhattak fenn Magyarországon egész régiók, ahol a pusztulás, az elnéptelenedés ugyanúgy jelen van. Tényleg az ország nagyobbik részében a falu még mindig a reményvesztettséget jelenti, és a legtöbb ember, főként persze a fiatalok, akik még mozgóképesek, könnyebben változtatnak lakóhelyet, ők igyekeznek onnan elszabadulni és elköltözni. Ilyen mennyiségű forrás bevonása mellett ennek nem szabadott volna megtörténnie, és ezért merem azt mondani, hogy ez a 700 milliárd forint és az egyebek javarészt ennél a 15 ezer családnál érezhetőek vagy csapódtak le.

Font Sándor elnök úr szavaira reagálnék itt a végén, aki egy elég érdekes okfejtésbe ment bele azzal kapcsolatban, hogy immár Nyugaton is vállalhatnak munkát a magyarok egy jó pár éve, csak nagyon nem mindegy, hogy ez egy lehetőség vagy egy kényszer. Igen, hát nekem is vannak olyan ismerőseim, akik Nyugat-Európában vállaltak munkát, de nem azért, mert ezt örömükben vagy vágyaik szerint tették, hanem azért, mert mondjuk devizacsapdába kerültek, vagy éppen a mezőgazdaságban érintettként a felvásárlási árak olyan alacsonyak voltak az adott évben az adott ágazatban *(Pócs János közbeszól.)*, hogy semmi más lehetőséget nem láttak maguk előtt, mint hogy Nyugatra vándoroljanak, és így próbálják aztán mondjuk például a devizát visszafelé törleszteni.

Ha már Pócs János így közbevetette, az meg rendkívül izgalmas volt, hogy ön beszél demagógiáról, tehát ez egészen elképesztő. Önnél demagógabb képviselő a Magyar Országgyűlésben nem volt, amióta itt vagyok, tehát ez

mindenképpen roppant érdekes megállapítás volt, de erről talán... *(Pócs János: Attól még veletek szemben én nyertem választást háromszor!)* Jó, hát így van.

Én tehát azt hiszem, hogy mindezen kérdések és hozzáfűzések mellett még egyszer szeretném megköszönni a beszámolót, és remélem, hogy azon hiányosságok, amelyekre most felhívtam a figyelmet, és amelyekre minden évben felhívjuk a figyelmet, azok előbb-utóbb orvoslásra kerülnek, mert valóban az a legfontosabb mondanivalóm, hogy értsük meg végre, hogy nem szabad, hogy a magyar agrárium csak ezt a néhány ezer családot jelentse, és a magyar vidék sokkal rosszabb állapotban van, mint akár egy ilyen beszámolóból ezt elolvasva egy kívülálló mondjuk gondolhatná. Röviden ezeket szerettem volna elmondani.

ELNÖK: Köszönöm szépen. *(Jelzésre:)* Czerván Györgynek adok szót.

CZERVÁN GYÖRGY (Fidesz), a bizottság alelnöke: Köszönöm. Tisztelt Államtitkár Úr! Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Bizottság! A miniszter úr célzott rá, hogy számunkra ez egy érdekes szituáció, különleges, ha szabad így fogalmazni, előttem az utódom, és a ’16. évben nagyon sok mindenkié mellett azért a mi munkánk is benne volt. Én szeretnék itt a jegyzőkönyvben mindenkinek köszönetet mondani, akik a mezőgazdaságban és/vagy a mezőgazdaságért dolgoztak ’16-ban, a beszámolónál maradva, és jelenleg is itt dolgoznak. Én úgy gondolom, hogy köszönet illeti a munkatársakat is, akik az anyagot összeállították, ezt majd legyetek szívesek átadni, itt van egy-két képviselőjük, tudom, hogy ez mekkora nagy munka volt.

Ami a lényeg: 2016-ban a mezőgazdaság a nemzetgazdaság húzóágazata, húzóereje volt, egyébként ez nem példa nélküli, az utóbbi hét évben ez négyszer történt meg. Azt hiszem, hogy erre tényleg valamennyien büszkék lehetünk.

Én is voltam ellenzéki politikus valamikor, elég régen hál’ istennek, és én megértem azt az elkeseredett szándékot, hogy próbáljanak fogást találni, ezen a ’16-os beszámolón, a ’16. éven azért ez nem olyan egyszerű, komoly kreativitást igényel, hogy ezen fogást találjanak; nem sikerült egyébként ellenzéki képviselőtársaimnak, de ez nem probléma. Tényleg legyünk valamennyien büszkék ezekre az eredményekre, hogy ez a 4-5 százalékos GDP-arányú mezőgazdaság 2016-ban a nemzetgazdasági növekedésnek közel a 20 százalékát tette le a nemzetgazdaság asztalára! És én úgy gondolom, hogy azt kívánhatjuk valamennyien, hogy sose legyen rosszabb éve a magyar mezőgazdaságnak, mint a 2016. év volt. Köszönöm szépen.

ELNÖK: *(Jelzésre:)* Apáti István!

DR. APÁTI ISTVÁN (Jobbik): Köszönöm szépen. A mai ülés mélypontja Pócs képviselő úr hozzászólása volt, elképesztő mélypontja *(Pócs János közbeszól.)*, de Pócs képviselő úrral ellentétben a bizottsági elnök úr nagyon értelmesen és konstruktívan reagált arra, mert ő megértette önnel ellentétben, amiket mondtam. Az államtitkár úron is úgy vettem észre, hogy elég értelmes tekintettel fordult irányomba *(Derültség, közbeszólások.)*, kifejezetten értelmesen, Pócs képviselő úrról ezt nem tudom elmondani.

Képviselő úr, tisztázzunk itt egy-két dolgot egymás között így a következő három és fél évre! Ön engem sem mezőgazdasági, sem jogi

kérdésekben, sem nyelvtani, retorikai kérdésekben ne oktasson ki, hál' istennek nem szorulok az ön tanácsára. És persze önöknek – közben a duruzsolást is volt szerencsém vagy szerencsétlenségem hallgatni – '94-ben, 2002-ben meg 2006-ban kicsit kisebb volt az arcuk itt az egyéni mandátumokat illetően, és jól tudjuk, hogy a pártpreferenciák azok, amelyek általában repítik az egyéni képviselőt, azt kell megnézni inkább, ha már csak egy kitérőt megenged, és akkor tényleg visszakanyarodok a bizottsági ülés napirendi pontjához *(Pócs János közbeszól.)*, hogy adott képviselő a körzetében a saját pártjának a listaeredményéhez képest ugyan milyen eredményt tudott elérni. Kíváncsi lennék, hogy ha ön más párt színeiben indult volna, akkor vajon milyen eredményre tett volna szert. Azt pedig… *(Pócs János közbeszól.)* Azt pedig, hogy milyen módszerekkel érték ezt el, tisztelet a kivételnek, mert én mindig látok kivételeket, most sem általánosítok, azt inkább hagyjuk, mert az iránt egy valóban független ügyészség és rendőrség igen hevesen érdeklődne; ahány választás rendje elleni bűncselekményt az önök néhány, jó néhány embere megvalósított, annak se szeri, se száma.

Az emléknapot nem én tettem méltatlanná, hiszen elmondtam, mind a két vagy három felszólalásomat azzal kezdtem, hogy támogatjuk, nagyon nemes és jó ötletnek tartjuk – egy ellenzéki képviselőtől mit várnak még ettől többet, hogy csont nélkül támogatja az adott indítványt? Ugyanakkor engedtessék már meg nekem azzal a lehetőséggel élnem akár itt a bizottsági ülésen, akár a plenáris ülésen, hogy az egyre szűkebb, egyre inkább beszűkülő csatornák valamelyikével éljek, hogy a kritikai észrevételeimet elmondhassam! Én tudom, hogy önök ahhoz vannak szokva a beosztottjaik meg az alárendeltjeik irányába, hogy elmondják, ami van, és nincs ellenvetés, tehát önök nem ütköznek ellenállásba, és azokkal, Pócs úr, akik az ön beosztottjai meg alárendeltjei, ha hagyják, ha eltűrik, úgy beszél, ahogy akar, az legyen az önök gondja, de velem nem, tehát ezt így tisztázzuk, mert nem nagyon vagyok megijedve se öntől, se másoktól.

Ami pedig… *(Pócs János közbeszól.)* Ami pedig ezt a munkahelyteremtési, illetve munkaerőhiány-problémát illeti, ne nagyon legyenek arra büszkék, hogy ez a helyzet előállt, ugyanis abban nagyon komoly felelősségük van, hogy sok százezer honfitársunk itt hagyta ezt az országot! Az ő munkáskezük és szaktudásuk nagyon-nagyon hiányzik ám nemcsak a zöldség-gyümölcs ágazatban, hanem a mezőgazdaság más ágazataiban, az építőiparban, a feldolgozóiparban, a vendéglátóiparban és minden más egyéb területen. Vagy arra büszkék, hogy Ukrajnából ukránajkú munkásokat hoznak? Vagy arra büszkék, hogy Tiszaújvárosban pakisztáni és bangladesi személyeknek kell bizonyos üzemek építésénél közreműködniük olasz közvetítéssel? Tehát erre annyira büszkék? *(Pócs János: És a tiszavasváriak?)* Csak ezt szeretném megkérdezni. *(Pócs János: És Tiszavasváron…? – Közbeszólások.)* Nem, hát ha önök büszkék arra, hogy hét körzetben elvéreztek, háromban meg a cigányok segítségével behúzták a választást, akkor legyenek rá büszkék! Ha önöknek ez a mély magyar nemzeti elkötelezettség, akkor az szánalmas – ha már ezt így felhozta.

Azzal egyébként nem tudom, hogy milyen problémájuk van, hogy én nemcsak a „családi gazdaság" vagy „családi gazdálkodó", hanem a „paraszt", „parasztság", „kis- és közepes parasztság" kifejezést használtam. Akkor tegyük ezt egyszer és mindenkorra tisztába: én ezt a legjobb szándékkal mondtam, és én ezt egy pozitív, dicsérő jelzőnek tartom, ugyanis ez az egyik legnemesebb

hivatás, amit egyébként el tudok képzelni; sajnos egyre kevesebben fogják űzni, főleg az önök áldatlan tevékenységének következtében.

De ha már annyira büszkék, meg annyira büszke az alelnök úr is arra, amit itt művelnek, vagy arra a munkára, ami itt folyik – van, amire lehetnek büszkék, én azt sem mondom, mert nem, mert most sem általánosítok, az sosem jó –, de arra a rengeteg kifizetetlen, két-három éve kifizetetlen támogatásra is büszkék? Arra is büszkék, hogy emberek eladósodtak azért, mert nem tudnak a bankok felé fizetni, mert megítélt támogatásuk van, a kifizetési kérelmükkel is minden rendben van, de a Kincstár nem találja valahogy az Enter gombot? Vagy arra is büszkék, hogy egy múlt héten nyilvánosságra került kutatás kapcsán – és ezt most az elnök úrnak, az egyébként nagyon korrekten reagáló Font Sándornak szeretném mondani – nem úgy van az, tisztelt hölgyeim és uraim, hogy a gazdasági kényszerből és nem kalandvágyból, főleg önök miatt kivándoroltak ezer milliárdot utalnak haza, van olyan kutatás is, amely szerint mindössze 38 milliárd forintot utalnak haza, és azért azt a munkahelyteremtésbe beleszámolni, hogy önök elüldözték ezeket az embereket, vagy hagyták, minimum hagyták, hogy kimenjenek ebből az országból, erre azért én nagyon nem lennék büszke. Én tehát az önök helyében minimum hallgatnék nagyokat.

A másik pedig, hogy azt is tisztázzuk már itt bizottsági szinten is, hogy önök csak a sikerekért felelősek – mert nem mondom, vannak részeredmények, én ezt nem vitatom, nem akarok átmenni igaztalan kijelentésekbe, tehát önök csak a sikerekért felelősek –, de a sokszor, jelentős részben kapun belüli munkanélküliséget jelentő, állami százmilliárdokból finanszírozott közmunka lebonyolítása kapcsán is sikertörténetet éreznek, tisztelt képviselő úr? Az a sikeres modell, hogy több százmilliárd forintért több százezer embert vagy nagyon sok tízezer embert kapun belüli munkanélküliség keretében közmunkán tartunk szavazatmaximálási célzattal, vagy az a sikertörténet és a hazafias hozzáállás, hogy ezeket az embereket valóban – nem szeretem ezt a kifejezést, de most nekem sem jut eszembe jobb – visszavezetjük a munka világába, akár a mezőgazdasági munka világába is, hogy valóban egy komoly értékteremtő, sokkal értékesebb tevékenységet folytassanak, mint folytattak közmunkán. Erről beszéltem. Csak az a helyzet, hogy ön szerintem akkor is a tabletet meg a telefont nyomogatta, oda sem figyelt, zsigeri… *(Pócs János közbeszól.)*

ELNÖK: János!

DR. APÁTI ISTVÁN (Jobbik): … zsigeri gyűlöletből mondott olyan elképesztő butaságokat, amelyek teljes… köszönő viszonyban nem voltak azzal, amiről én egyébként beszéltem. De nem is érdemes erre több szót vesztegetni, mert szellemi párbajt fegyvertelennel nem vívok. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Változatlanul azt kérem, hogy próbáljunk meg visszakanyarodni a napirendi pont tartalmi részéhez, én magam is ezt teszem, amikor részben folytatva Czerván György államtitkár úr gondolatait azt mondom, hogy lehet kritikával élni, Apáti István ezt megtette Czerván György felé, de azért aki az elmúlt nyolc év mezőgazdasági minisztériumának az államtitkárai közül az ő megszólalásaikat, konferencián való előadásaikat hallgatta, azért én úgy gondolom, tudja, hogy az agrárgazdaságért felelős

államtitkár, Czerván György személyében és az ő akkori helyettese, Feldman Zsolt személyében azért olyan megszólalók voltak rendszerint, akik úgy azért a helyén voltak, tehát nem volt mellébeszélés, és a nehézségekre is azt mondták, hogy igen, ez most ilyen, vagy nem úgy sikerült, és errefelé akarunk menni. Én tehát változatlanul úgy gondolom, hogy a jelenlegi államtitkár úr, volt helyettes államtitkár úr és a mostani képviselőtársunk, az alelnök úr, a volt államtitkár úr azért a mezőgazdasági minisztériumban az egyik legmagasabb szintű szakmai képviseletet látta el, különösen, mint mondom, az agrárgazdaságért felelős államtitkárként, akik talán ennek a jelentésnek a legfőbb tudói, és remélem, hogy érdemi szereplői is voltak.

Ezt azért merem így megemlíteni, mert emlékszem rá, hogy 2010-ben, amikor a kormányzásunkat elkezdtük, különösen – egy akkori, ma már nem képviselő nevét hadd hozzam ide! – Gőgös Zoltán, de ehhez csatlakozott akkor a Jobbik is, olyan víziókkal álltak elő a mezőgazdasággal kapcsolatosan, hogy nem látták egyetlenegy elemét, ami őszerintük értékelhető lett volna. Magyarul: azt mondták, hogy ha ez így folytatódik, amit most a kormány csinál, akkor itt totál romhalmaz marad *(Magyar Zoltán: Ez nem igaz!)*, mert minden elemében ellentétes állásponton voltak az akkor újonnan kialakult agrárstratégia kapcsán, márpedig lényeges lépés volt, hogy stratégiai ágazattá minősítette a kormányfő és a miniszter az agrárágazatot. Innen indult el egy nagyon fontos lépés talán a fejlődéshez. De mint említettem, hogyha azok a kritikák igazak lettek volna, amit az akkori MSZP-sek és jobbikosok minden ülésen vagy minden adódó alkalommal elmondtak, akkor ma már nem beszélhetnénk magyar mezőgazdaságról, mert ha akkor nekik lett volna igazuk, rossz irányba mentünk volna, és tönkrementünk volna. De nem ez történt.

Arra szeretnék tehát utalni, hogy az elmúlt nyolc év kritikája egyelőre nem igazolta vissza azokat a katasztrófajelentéseket, amelyeket a magyar mezőgazdaságról vizionáltak. Hozzáteszem, hogy a Jobbiknál a második ciklusban, ’14 és ’18 között már érezni lehetett, hogy egyre jobban közelednek a valósághoz *(Magyar Zoltán: Na! Köszönjük!)*, tehát nem egy vízióról beszéltek; ez egy folyamat volt – ne haragudj, képviselőtársam, alelnök úr, ezt én merem így megítélni –, amelyben óvatosabban fogalmaztak meg kritikákat. Rendben is van a véleménykülönbség vagy a stratégiai irányvonalakkal kapcsolatos eltérő vélemény, ezek ütközhetnek, politikai felületen vagyunk még itt az agrárbizottságban is, és sokszor mondom, hogy itt sok tekintetben egyezően látunk, nem erről van szó, hanem arról, hogy az akkori, még a ’10-14-es időszakban a minden valóságalapot nélkülöző kritikák hála istennek közelebb jöttek egy kicsit a földhöz, a valóságos helyzethez, legyen szó munkaerőhiányról vagy a képviselőtársam, alelnök úr által hiányolt fejlődésről, hogy ez a 700 milliárd forint hova ment, miért nem látjuk az eredményét. Erre nem akarok most választ adni, ez egy másik ülés témája lehetne, hogy mi lett volna akkor, hogyha nincs ez a pénz, akkor lehetne még igazán nagy bajról beszélni, és hogy mi történt ugyanezen időszakban Németországban, Franciaországban és Olaszországban, ahol még nagyobb gond elé néznek, úgy néz ki, az agrárutánpótlás, az agrár-generációváltás kérdésében, és még nagyobb lett a koncentráció – csak hogy úgy megjegyezzem –, aki olvassa a nyugat-európai agrárproblémákat, dilemmákat, tudja ezt.

Két szakmai kérdésre hadd reflektáljak röviden! Az egyik, hogy a GMO-, fehérjeprogram újra visszakerült. Tisztázzuk: ez egy folyamat, amelyben egy

stratégiát tűzött ki célul a minisztérium! Ennek az első lépése az volt, hogy tegyük kedveltté például a szójatermesztést. Külön, földalapú támogatás feletti támogatásokat kaptak, hektár alapú – kvázi – támogatásként. Meg is lett a hatása: növekedett a felület. De mi történt a világban? Elkezdték keresni és kőkeményen nagyobb összeggel megfizetni az igazoltan, cerfitikáltan igazolt nem GMO-s fehérjenövényeket, például a szóját, és az a furcsa helyzet állt elő, hogy miközben mi ösztönöztük a magyar gazdákat, hogy termeljetek igazolhatóan nem GMO-s fehérjenövényt, szóját, meg is tették, eközben ezeknek a termékeknek a világpiaci ára felszaladt, és arra nem kényszeríthetjük a gazdát, hogy a primitív, olcsó árú GMO-s szójával egyenértékben adják el a magyar állattenyésztőknek a nem GMO-s szóját, egyszerűen kivásárolták azt alólunk azok az élelmiszer-feldolgozók, amelyeknek nagyon fontos volt, hogy igazoltan GMO-mentes szójából állítsák elő azokat a müzliket és a nem tudom milyen töltelékárukat, felvágottakat és parizerféléket többek között, amelyekhez azt dúsítóanyagként használják. Tehát egy rendkívül érdekes helyzet kellett kezelni.

Most majd ezt is le kell kezelnünk, vagy lehet, hogy más típusú fehérjenövényekkel kell még a szóját is kiváltani, ami egyenértékű, és megy is, a takarmánykutatóban és az állattenyésztési kutatóintézetekben mennek a kísérletek természetesen, hogy milyen olyan fehérjenövényekkel tudjuk az állatok fehérjeigényét kiváltani, amely esetleg egyenértékű a szójával, mert a világpiac kirántotta alólunk a Magyarországon megtermelt GMO-mentes szóját. Ne értsék félre, ez nem kormánypárti vagy ellenzéki problémakör, a helyzet hozta így, és erre választ kell adni akár ellenzékből, akár a kormánypárt oldaláról, hogy jó, megtettük az első lépést, és egy furcsa helyzettel kerültünk szembe, és most erre kell, úgy néz ki, választ adni.

Apáti István mondta, hogy két-három éve kifizetetlen támogatások vannak. Ez megütötte a fülemet, és erre kicsit érzékenyek vagyunk, mert mi magunk is állandóan szorgalmazzuk a benyújtott kérelmek után – hogyha azok helyesek és minden feltételnek megfelelnek *(Dr. Apáti István közbeszól.)* – a kifizetések minél rövidebb időtartamát. Én nem tudok olyanról, hogy jogosult igénylő két-három évig várna, ha ilyen van, azt tessék jelezni, és mi megpróbáljuk feltárni annak az okát. *(Dr. Apáti István: Jó!)* Én is találkoztam ilyen sérelmezővel, gazdaemberrel, aki azt mondta, hogy már nem kapja meg, és amikor megkértük az összes adatát, és megkértük utána a MÁK elnökénél vagy Kis Miklós vidékfejlesztési államtitkár úrnál, hogy nézzenek már utána, hogy mi van, ott azért egész más dolgokat mondtak, hogy mi az oka a ki nem fizetésnek, hogy az a gazda elfelejtette még azt meg azt, ja, meg van neki egy szabálytalan ügye még két évvel előbbről, ami nincs lezárva, és a kettő ügy összecsúszott, mert érintett volt a beruházásában. És azért, elnézést, a másik oldalon meg ott van az Európai Unió kifizető ügynöksége, amely jól fejbe kólintja az adott tagállamot, ha jogtalan kifizetést mégis engedélyez. Tehát van egy komoly felelőssége, hogy nem lehet azért csak úgy kifizetgetni, hogyha nem győződik meg az adott kifizető ügynökség a teljes jogosultsági feltételek mindegyikének a betartásáról.

Minden évben meg szoktuk hívni, és erre javaslatot is teszek ez év ősze második felére, hogy Kis Miklós vidékfejlesztési államtitkár úr, aki most már visszaintegrálódik az Agrárminisztérium rendszerébe, és a Magyar Államkincstár vezetője, Kondra Laura tartson egy beszámolót. *(Dr. Apáti István: Helyes!)* Ezt szokta igényelni az ellenzék, és én magam is fogom kezdeményezni, hogy nézzük meg, hol tartunk az idézett 1400 milliárd

forintos vidékfejlesztési pénzek kifizetésével. Én úgy tudom, hogy nagyon tisztességes adataink vannak a lekötésről, a fizetésről, és – ne bújócskázzunk! – volt egy majdnem kéthónapos átmeneti időszak idén tavasszal, a választás után, amikor a Miniszterelnökségből a vidékfejlesztési államtitkárságot be kellett, vissza kellett integrálni az Agrárminisztériumba, és ez technikailag problémát okozott, mert megszűnt jogi értelemben az irányító hatóság vezetőjének a funkciója, aki Viski József, és megszűnt az aláírási jogosultság. Mindenesetre az apparátusnak azt mondták a megfelelő vezetők, hogy mindent csináljanak meg, a beérkezett papírok kapcsán mindent ellenőrizzenek és készítsenek elő, mert egyszer majd úgyis lesz, lett is, de két hónap átmeneti időszakban nem volt jogi értelemben vett irányító hatósági vezető, mire aztán kinevezésre került ugyancsak Viski József hála istennek, és gőzerővel elindult az elmaradt okiratok engedményezése és a kifizetések folytatása. Tehát azért mondom, hogy volt egy ilyen időszak is, egy torlódási időszak, ami maga a választás és az új szerkezetű minisztériumok átalakítása következtében *(Dr. Apáti István: A jó szándékot nem vitatom, elnök úr!)* alakult ki, de én magam teszek kezdeményezést, és kérem a titkárságot, hogy ebben kezdjünk el egyeztetni a két előbb említett vezető meghívásával, hogy tisztázzuk, hol tartunk a vidékfejlesztésben.

Amennyiben nincs további kérdés, akkor megadom a szót az előterjesztőknek. *(Dr. Steinmetz Ádám: Nekem még lenne!)* Steinmetz Ádámnak még van, elnézést, akkor még egy pillanat! Steinmetz Ádám!

DR. STEINMETZ ÁDÁM (Jobbik): Köszönöm, elnök úr. Én nagyon sajnálom, hogy a beszámoló megvitatásával kapcsolatban ilyen személyeskedésbe meg pártpolitikai irányokba mentünk el, én ebben nem kívánok részt venni, csak egy gondolat erejéig reagálnék Czerván György úr szavaira *(Czerván György az elnökkel egyeztet.)*, ha idefigyelne. *(Czerván György: Igen!)* Bocsánat, én kérek elnézést! Csak annyiból, hogy én tisztelem az ön munkásságát, és a Napnál világosabb az, hogy ön sokkal többet tett az agráriumért, a magyar mezőgazdaságért, mint itt sokan vagy akár én, azt viszont, kérem, ne feltételezze, hogy azért jöttem el erre az ülésre, hogy itt fogást találjak ezen a beszámolón. Én megtisztelem azzal az államtitkár urat is és a magyar kormányt is, hogy ha már elkészítettek egy ilyen mélyenszántó tanulmányt, akkor abból én a magam módján felkészülök, és bizony itt azért található olyan anomália, amit már az elnök úr is jelzett ezzel a GMO-s takarmánnyal kapcsolatban.

A kormány és szerintem mindannyiunk szándéka az, hogy ne csak GMO-mentes növényeket termeljünk Magyarországon, hanem gyakorlatilag az állatokat is ilyennel takarmányozzuk, és a 2016-os jelentésből az világlik ki, hogy ez a fehérjemennyiség Magyarországon egyszerűen – és tény és való, hogy sok eredményt ért el a kormány azáltal, hogy külön pluszjuttatással támogatja a magyar fehérjetermelést, GMO-mentes termelést, de annak több mint a 85 százaléka elmegy az országból, de ha még az itt is maradna, akkor is – csak az igény 25 százalékát tudná kielégíteni. Ebből az következik, hogy az a szándék is, amit az elnök úr elmondott, hogy legyen GMO-mentes takarmány, ami alapvetően fehérjedús takarmány kell hogy legyen, ennek a nagytöbbsége külföldről jön be, importáljuk, és GMO-s takarmány, tehát nem közeledünk ahhoz a kitűzött célhoz, hogyha a saját GMO-mentes takarmányunkat is eladjuk külföldre.

Itt megkaptam a választ egyébként részben – de kíváncsi lennék az államtitkár úr véleményére is –, hogy a világpiac kirántotta alólunk a GMO-mentes magyar szóját, rendben, és köszönöm a választ; akkor viszont további kérdés, hogyha már itt lehetőség van a kérdésekre, hogy mit tud és mit szándékozik tenni a kormány ez ellen a káros tendencia ellen, hogy erre tervez-e lépéseket, és milyeneket, mert szerintem ezen mindenképp változtatni kell.

Még egy konkrét kérdésem volt – hadd utaljak rá itt vissza! –, hogy a földprivatizációból befolyt bevételek mennyiben támogatták a magyar agrárium fejlődését.

ELNÖK: Köszönöm szépen. És akkor most adnék szót az államtitkár úrnak és az elnök asszonynak.

Dr. Feldman Zsolt reflexiói, válaszai

DR. FELDMAN ZSOLT államtitkár (Agrárminisztérium): Köszönöm szépen, elnök úr. Megpróbálok válaszolni, röviden reflektálni azokra a kérdésekre is, amelyek kapcsolódnak, és azokra is, amelyek áttételesebben kapcsolódnak.

A GMO-s takarmány kapcsán valóban úgy van, hogy maga az Európai Unió valahol egy 43 millió... És nem fogok mindenbe nagyon részletesen belemenni szakmailag, mert estig ki tudnánk tölteni az időt, de annyi idő vélhetően nem áll mindannyiunk rendelkezésére. Amire szeretnék utalni, hogy arányaiban a magyar importszükséglet az európai uniós átlaghoz képest jelentősen alacsonyabb, ez nem jó vagy rossz, hanem egy objektív tényhelyzet, hogy Nyugat-Európában jóval alacsonyabb a saját fehérje-önellátottság. Van ennek egy történeti oka, amiért beleszorultunk az elmúlt években ebbe a történetbe, ez a kergemarhakór után a keresztetetés tilalma és az állati fehérje használatának radikális csökkenése, ami után lényegében ez a nagyon koncentrált fehérje iránti kereslet radikálisan megnőtt, tehát ilyen értelemben nőtt általában az Európai Unió kitettsége a szójaimportnak. Magyarországon a trend nagyjából valóban az, hogy a termeléshez kötött támogatás révén, illetve hál' istennek nő a hazai feldolgozás volumene is, tehát ez a két húzóerő azt jelenti, hogy nő a hazai termőterület és nő a hazai termésmennyiség, amit mondjuk az Európai Unió képes egy fricskával visszavetni, hiszen – és ezt is őszintén el kell mondani – azzal, hogy nem beszámítható az ökológiai fókuszterületbe más, csak a növényvédőszer-mentes terület számolható el ökológiai fókuszterületként, ezáltal amíg mondjuk tavaly, '17-ben a magyar gazdálkodók 66 ezer hektárnyi szemes fehérjenövényt számoltak el EFA-területként, addig most, 2018-ban, írd és mond, talán 3500 hektárt. Ilyen értelemben tehát ez a vetésterületben is meglátszik, remélhetőleg a hozamok azért valamennyit hoznak.

Ezzel csak azt akarom mondani, hogy bizonyos szempontból ha támogatáspolitikai eszközöket alkalmazunk, és vannak rajtunk kívülálló elemek – és itt azért mi kézzel-lábbal, értsd helyesen: megfelelő diplomáciai eszközökkel dolgoztunk ennek a szakmaiatlan döntésnek a megakadályozásán, de végül a Parlament és a Tanács együttesen ezt hozta ki –, tehát azt akarom mondani, hogy vannak a támogatáspolitikai eszközök, nagyon jelentőset segítettek, hiszen azért így is a duplájára nőtt a termésmennyiség, és én azt látom, hogy csökken is folyamatosan az import, tehát az látszik, hogy a növekvő kivitel mellett egy csökkenő szója-,

feldolgozott- és nyersbabszója-import van, tehát a trend lényegében egészséges.

A kérdés valóban az, hogy ezen túlmenően azokat az alternatívnak nevezett fehérjenövényeket, amelyek nem olyan koncentrált fehérjeforrást jelentenek, azok a megindult kutatás-fejlesztési programok hogyan és miképpen képesek lényegében stabil alkotóelemeivé tenni azoknak a takarmányreceptúráknak, amelyek ahhoz kellenek, hogy takarmányipari oldalról lényegében azok stabilan és folyamatosan biztosíthatóak legyenek. Én tehát azt gondolom, hogy az egyik oldalon van a GMO-mentes termékek növekvő hazai előállítása, az igazoltan GMO-mentes hazai termékek előállítása, ez egy folyamatosan növekvő piacot jelent és fog jelenteni a hazai előállítású, hazai termelésű GMO-mentes szójababnak és az abból feldolgozott terméknek, tehát nagyjából ez az a trend, amely bizakodásra ad okot.

A cél tehát, hogy szójafeldolgozás-növeléssel, alternatív takarmánynövények behozatalával a termelésbe, egyébként pedig a szójatermelési színvonal növelésével minél magasabb hozamokkal minél stabilabb hazai alapanyag kerüljön előállításra, és ehhez kapcsolódóan van az a program, amely lényegében takarmányozási oldalon az előbb elmondott, a gyakorlatba történő átültetését szeretné az egyéb takarmánynövényeknek is. Ez tehát valóban egy összetett kihívás valamennyiünk számára, és – még egyszer – ténykérdés, hogy ebben, azt gondolom, jobban is állunk sok nyugat-európai országnál.

A „Földet a gazdáknak!" program tekintetében a befolyt bevétel – ez szerintem köztudomású – az államadósság csökkentésére került felhasználásra az utolsó fillérig, így amennyiben vélelmezzük, hogy a magyar államadósság csökkentése hasznos valamennyiünk számára, úgy ez a magyar mezőgazdaság valamennyi szereplője számára is egy hasznos és jó döntés volt. Csökkent az ország kitettsége, csökkent az ország kiszolgáltatottsága a külső államadósságnak, és azt gondolom, hogy ez a nagyobb biztonság valamennyiünknek érdeke.

A munkaerőhiány kérdése és a közfoglalkoztatás. Valóban különösen Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, ahol szerintem a közfoglalkoztatottak durván harmada is lehet, talán koncentráltabban érződik ez a kérdéskör. Három dolgot hadd mondjak ezzel kapcsolatban! Az egyik oldalon, azt gondolom, valamennyiük számára megfigyelhető az a trend, hogy a közfoglalkoztatottak létszáma folyamatosan csökken, tehát nem csak szavakban kerül kivezetésre vagy kerül a közfoglalkoztatottak minél nagyobb hányada vissza az elsődleges munkaerőpiacra, tehát ilyen értelemben ez egy határozott szándékot tükröz le, azt gondolom, az egyik oldalon.

A másik ilyen gondolat, amelyről Farkas Sándor miniszterhelyettes úr is beszélt, és valóban annak keretében említhette meg lényegében ennek az elhelyezkedési juttatásnak a mezőgazdasági idénymunka tekintetében történő alkalmazását, hogy most is egy aktív kormányzati munka, műhelymunka folyik, amely pontosan azokra az adekvát gazdasági igényekre kíván választ adni, amelyek növelni kívánják az idénymunka és a közfoglalkoztatás átjárhatóságát. Egyébként én magam többször voltam Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az elmúlt hetekben, és ilyen értelemben valóban fontos, hogy azok a szereplők, akik az igényt, a keresletet és a kínálatot összekötik, azok minél hatékonyabban végezzék a munkájukat, de ebben azt látom, hogy nagyon erős és komoly szándék van és munka is zajlik akár Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében is. Én tehát ebben a tekintetben optimista vagyok. Ezzel nem

lehet mezőgazdasági oldalról a teljes munkaerőhiányt kielégíteni, de mindazokat, akik használhatóak és akik felé a magyar mezőgazdasági termelők szempontjából az elérhetőség igénye fennáll, azok kapcsán, én azt gondolom, a kormányzat azon van, hogy ezt minél magasabb mértékben ki tudja elégíteni. Ilyen értelemben tehát én hiszek az ösztönző erőben, és hiszek a jó munkaszervezésben is, ami a meglévő kihívások megoldását fogja segíteni.

Egy dolgot mondanék még, amit a magam szempontjából nem... Egy rossz szóösszetételt szeretnék azért szóvá tenni. „Kinyírjuk a parasztságot", ez elhangzott, és ez azért az én ingerküszöbömet átütötte. Ilyen értelemben tehát én abban szeretnék konstruktív hozzáállást elvárni mindenkitől, hogy mi, azt gondolom, ennél az asztalnál valamennyien azért dolgozunk, hogy minél többen és minél jobban éljenek meg a magyar mezőgazdaságból, éppen ezért minden, ami ezzel ellentétes feltételezés, az nélkülöz minden valóságalapot.

Visszakanyarodva: Magyar Zoltán említette, hogy nőtt-e a magyar mezőgazdaság hatékonysága a „Földet a gazdáknak!" program következtében. Emlékeim szerint nagyon durván olyan 200 ezer hektár az, amely értékesítésre került, és durván 30 ezer földműves az, aki ezekhez a területekhez hozzájutott. Amennyiben a földet egy alapvető termelési tényezőnek tekintjük, és amennyiben a saját tulajdonban lévő föld nagyobb biztonságot nyújt a saját jövőm, a saját beruházásaim tervezésekor, akkor azt gondolom, hogy azok a magyar gazdálkodók, akik ezekhez a termőföldekhez hozzájutottak, és akiknek azok a tulajdonába kerültek, azok nagyobb biztonsággal tudják a saját jövőjüket, a saját fejlesztéseiket tervezni, ami jó a magyar mezőgazdaságnak. Ilyen szempontból azt is hadd tegyem hozzá, hogy azért a magyar állami földvagyon szempontjából egy nagyon jelentős tétel volt, de én azért a magam szempontjából mindig arra hívnám fel a figyelmet, hogy az összes magyar mezőgazdasági terület szempontjából azért ennek egy limitáltabb hatása van, tekintettel arra, hogy közel 5,3 millió hektár mezőgazdasági területről beszélünk.

A támogatáspolitika szempontjából én mindig érdeklődéssel figyelem az ezzel kapcsolatos véleményeket és javaslatokat, tekintettel arra, hogy egy közös agrárpolitika keretében dolgozunk, amely alapvetően, ha az alaptámogatást és a zöldítést, tehát a közvetlen jövedelempótló támogatást tekintem, akkor lényegében egy nagyon egyszerű logika mentén, hektár alapon vagy adott esetben állatlétszám alapon nyújt támogatást a mezőgazdasági termelőknek. Ezzel kapcsolatban két dologra hívnám fel a figyelmet. Az egyik oldalon arra, hogy Magyarország alkalmazza a közvetlen támogatások esetében a legszigorúbb nagyüzemitámogatás-megvonást, közkeletű nevén, nem magyar elnevezéssel a capinget, hiszen tulajdonképpen 176 ezer eurós alaptámogatás felett ez a támogatási forma teljes mértékben megvonásra kerül a mezőgazdasági gazdálkodóktól, nincs másik ilyen szigorú, ezt felelősen merem állítani, és utánajárható.

A másik pedig csak egy utalás a vidékfejlesztési politikára, ott pedig arra hadd hívjam fel a figyelmet, hogy talán ebben is az egyik leginkább, európai összevetésben is leginkább kis- és közepesgazdálkodó-párti a „Vidékfejlesztési Program", hiszen a forrásoknak, ahol ez értelmezhető, elsősorban a beruházási támogatásoknak a 80 százaléka mikro- és kisvállalkozások számára elérhető csak, 20 százaléka az, amely az ennél nagyobbak számára hozzáférhető. Ebből nagyon komoly szakpolitikai viták is voltak az ágazatban, hiszen vannak olyan ágazatok, ahol tipikusan az

üzemméret, az átlagos üzemméret mondjuk adott esetben magasabb az itt megszabott méreteknél, tehát hadd hívjam fel a figyelmet arra, hogy a vidékfejlesztési politika tekintetében is az irányait tekintve a kis- és közepes méretű gazdaságok számára ennél barátibb rendszert nehéz lenne elképzelni.

Még néhány dologra hadd reagáljak! Az egyik ilyen lényegében még talán a szerződéses jogviszonyoknak a kérdésköre, amely kevésbé, szintén kevésbé az agrárgazdasági jelentés témája, de ettől függetlenül kell róla beszélni. Két úton indultunk el – ebben a körben ezzel még hadd raboljam a tisztelt bizottság idejét, remélem, nem időrablás lesz a végén –: az egyik oldalon a szakmaközi szervezeteknek a szerződéskötés tekintetében fennálló jogosítványai állnak, így az említett Hegyközségek Nemzeti Tanácsáé, ahol szerződésmintákkal, különböző szabályokkal lényegében beterelik egyfajta rendszerbe a felvásárlót és az eladót, a másik ilyen irány, amit kísérleti jelleggel indítottunk el a meggytermékpályán, ahol bevezettük a kötelező szerződések rendszerét. Az látszik, és ennek a tanulságait, tapasztalatait szedjük össze, és azt gondolom, ezt mindenki megtapasztalta a maga módján, hogy a szerződéses rendszernek az elmélyítése, ha úgy tetszik, szigorúbbá tétele önmagában nem befolyásolja a jövedelmi viszonyokat, de egy kiszámíthatóságot teremt. Ebben tehát hadd hívjam fel a figyelmet arra, hogy ez egy, a termelői oldalról történő kiszámíthatóság, tehát elkerülhetőek azok a szituációk, ahol beszállítod az árut, átadod, és ott mondják meg neked éppen a napi árfolyamot. Az irány, a gondolkodás iránya tehát, azt gondolom, minden tekintetben ez, és ez ugyanúgy vonatkozik a szőlő-borra, ahogy a meggynél elkezdtük, és ugyanígy az almánál is megy a gondolkodás, ahol tehát látszanak azok az anomáliák, amelyeket mindannyian tapasztaltunk lényegében akár ebben a szezonban is.

Nagyon fontos az is, és ennek szintén egy érdekessége, hogy anno, amikor korábban a szerződéses viszonyok tekintetében annak a kiterjesztéséről gondolkodtunk, még jóval korábban, a szakmai konzultáció eredménye nem feltétlenül az volt, hogy terjesszük tovább. Ezzel csak azt akartam… Tehát nem nagyon kaptam akkor olyan véleményt – ez hét éve volt –, hogy ezt ebben a formában vigyük tovább. Ebben még most, ahogy látom, agrárkamarai kereteken belül is, meg azon kívül is a szezon végével egy elég komoly szakmai konzultációt kell folytatnunk, hogy ezt hogyan és miképpen vigyük tovább.

Én azt gondolom, hogy a vita és a kérdések valóban kevésbé a jelentésben foglaltakra irányultak, leginkább abból kiindulva, az abban rögzített tényekből továbbfakadó gondolatok voltak, mindenesetre a jelentést már ezért is megéri megcsinálni, hogy továbbgondolkodásra készteti valamennyi érintett szereplőt. Köszönöm szépen a figyelmet.

ELNÖK: Kérdezem, hogy az elnök asszony hozzá kíván-e tenni bármit. *(Dr. Szalka Éva: Köszönöm, nem!)* Nem kíván. Akkor a vita ezen részét lezárom.

Határozathozatal

Itt egyetlenegy kötelességünk van: dönteni a benyújtott beszámolóról. Ezért kérdezem, hogy ki az, aki az imént vitatott beszámolót elfogadja. Aki igen, az kézfeltartással jelezze ezt! *(Szavazás.)* Ez többség. Ki az, aki tartózkodik? *(Szavazás.)* 3. A bizottságunk a beszámolót elfogadta.

Házszabályi kötelezettségünknek megfelelően a házelnököt, valamint a benyújtó dr. Nagy István agrárminiszter urat is értesíteni fogjuk erről.

Köszönöm szépen a kormány képviseletében a jelen lévő államtitkár úrnak és az elnök asszonynak a jelenlétet. A 2. napirendi pontot lezárom.

Egyebek

Rátérek, rátérünk a 3. napirendi pontra, ami az egyebek. Tájékoztatást szeretnék csak adni képviselőtársaim részére, hogy a horvát parlament mezőgazdasági bizottsága november 22-23-ára Zágrábba hívott meg bennünket „A parlamentek szerepe az élelmezés és gazdálkodás jövőjének formálásában" című parlamentközi konferenciára. *(Dr. Feldman Zsolt: Viszontlátásra!)* Viszontlátásra! *(A 2. napirendi ponthoz érkezett vendégek távoznak az ülésről.)* Egy kormánypárti és egy ellenzéki képviselőre van lehetőségünk a kiutazással kapcsolatosan, horvát, angol, francia és német nyelvű lesz a konferencia. Azt kérném ellenzéki képviselőtársaimtól, hogy október 3-áig jelezzék a titkárságon a szokásos módon, hogy részükről akar-e valaki kiutazni, és ki lenne az. Kérdezem, hogy ehhez kapcsolódóan van-e kérdés. *(Senki nem jelentkezik.)* Ha nincs, akkor az egyebekben van-e még valami? *(Jelzésre:)* Steinmetz Ádám!

DR. STEINMETZ ÁDÁM (Jobbik): Én most szeretném jelezni, hogy én szeretnék Zágrábba menni.

ELNÖK: Rendben. További kérdés, észrevétel van-e az egyebekben? *(Senki nem jelentkezik.)* Ha nincs, akkor az egyebeket is lezárom.

Az ülés berekesztése

Az ülést berekesztem.

(Az ülés befejezésének időpontja: 11 óra 28 perc)

Font Sándor
a bizottság elnöke

Czerván György
a bizottság alelnöke

Jegyzőkönyvvezető: Molnár Emese